

Pedagogisch beleidsplan KDV

Locatie Groene Kruisstraat 1 te Herten

...perfect natuurlijk!

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	6
Hoofdstuk 1: Pedagogische visie Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje	7
1.1 Visie op kinderdagopvang	7
1.2 Visie op opvoeden	7
1.3 Waarom is Hansje Pansje Kevertje een kinderdagopvang met een Montessori-visie én een Emmi Pikler visie?	9
1.4 Visie Maria Montessori	9
1.4.1 Maria Montessori	9
1.4.2 Uitgangspunten van de Montessorivisie	9
1.4.3 Kenmerken van kinderopvang met een montessorivisie	10
1.5 Visie Emmie Pikler	13
1.5.1 Emmi Pikler	13
1.5.2 De Piklervisie binnen de kinderopvang	13
1.5.3 Respectvolle verzorging	14
1.5.4 Vrije bewegingsruimte en motoriek	15
1.5.5 Het spel	16
1.5.6 De dialoog met het kind	17
1.5.7 Organisatie van de pedagogisch medewerkster	18
1.6 Positief opvoeden	19
Hoofdstuk 2: Het pedagogische klimaat	21
2.1 basisdoel 1: emotionele veiligheid	21
2.2 basisdoel 2: rust, reinheid en regelmaat (=hygiëne)	21
2.2.1 Hygiëne door schoonmaakmiddelen: veilig en effectief!	22
2.3 basisdoel 3: de overdracht van waarden en normen	23
2.4 basisdoel 4: sociale competenties	25
2.5 basisdoel 5: persoonlijke competenties	26
2.6 Het spel	26
Hoofdstuk 3: De groepen	28
3.1 De opbouw en grootte van de groepen	28
3.2 De dagindeling	29
3.3 Opendeurenbeleid	30

Vervolg inhoudsopgave

3.4 Structurele extra opvang	31
3.5 Wenbeleid	31
3.5.1 Extern wenbeleid	31
3.5.2 Intern wenbeleid	31
3.6 Informatie en afspraken	32
3.7 De ontwikkeling van een kind structureel volgen/ontwikkelingsproblemen	33
3.8 Het 'vierogenprincipe'	33
3.9 Incidenteel samenvoegen van stamgroepen	34
3.10 Trakteren.....	34
3.11 Ons team van medewerkers	34
3.11.1 Achterwachtregeling.....	34
3.12 Beroepskrachten in opleiding MBO en/of HBO en (stagiaires)	35
3.13 Overlegstructuur.....	35
3.14 Ouderinformatie	36
3.15 Ouderparticipatie	36
3.16 Mentorschap (doorgaande ontwikkellijn)	36
3.17 Vaste-gezichten criterium voor kinderen.....	37
3.18 Scholing van pedagogisch medewerkers die werken met 0-jarigen.....	37
3.19 Opleidingsplan (ontwikkeling en kennisverbreding) pedagogisch medewerkers	37
3.20 Permanente educatie (pedagogisch beleidsmedewerker en coaching)	37
3.21 De drie(3) -uursregeling	38
3.22 De warme maaltijd	38
3.23 Vrijwilligers	38
3.24 Buitenruimte	39
3.25 Tenslotte/voorbehoud (inspanningsverplichting)	40/41
 Bijlage 1: De ontwikkelingsgebieden	 42
Inleiding	43
Hoofdstuk 1: De motorische ontwikkeling	44
1.1 Babygroep	44
1.2 Dreumesgroep	45
1.3 Peutergroep.....	45
Hoofdstuk 2: De zintuiglijke ontwikkeling	46
2.1 Babygroep	46

Vervolg inhoudsopgave

2.2 Dreumesgroep	46
2.3 Peutergroep.....	47
Hoofdstuk 3: De cognitieve ontwikkeling	47
3.1 Babygroep	47
3.2 Dreumesgroep	48
3.3 Peutergroep.....	48
Hoofdstuk 4: De taalontwikkeling	48
4.1 Babygroep	49
4.2 Dreumesgroep	50
4.3 Peutergroep.....	50
Hoofdstuk 5: De sociaal- emotionele ontwikkeling.....	51
5.1 Babygroep	51
5.2 Dreumesgroep	51
5.3 Peutergroep.....	52
Hoofdstuk 6: De ontwikkeling van de zelfstandigheid	52
6.1 Babygroep	53
6.2 Dreumesgroep	53
6.3 Peutergroep.....	54
Hoofdstuk 7: De spelontwikkeling.....	54
7.1 Spelend bewegen (eerste half jaar)	54
7.2 Spelend omgaan met voorwerpen (vanaf 6 maanden).....	55
7.3 Spelend construeren (vanaf circa 18 maanden)	55
7.4 Fantasie- en rollenspellen (vanaf 2,5 jaar)	55
Hoofdstuk 8: De creatieve ontwikkeling	56
8.1 Dreumesgroep	56
8.2 Peutergroep.....	57

Voorwoord

In de eerste drie tot vier levensjaren van een mens wordt de basis gelegd voor iemands verdere leven.

Daarom vinden wij het zo belangrijk dat kinderen worden opgevangen in een warme, liefdevolle en doordacht voorbereide omgeving waarin zij de ruimte en tijd krijgen om te ervaren, te ontdekken en te experimenteren; allemaal aspecten waardoor kinderen zelfvertrouwen ontwikkelen.

Kinderopvang dekt naar onze mening dan ook niet voldoende de lading van hetgeen wij binnen Hansje Pansje Kevertje bieden. Kinderen opvangen? Ja, maar het is zoveel meer dan enkel kinderen opvangen!

Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje zorgt voor opvang, begeleiding en activiteiten die aansluiten bij de diverse ontwikkelingsfasen en interesses van ieder individueel kind. Hansje Pansje Kevertje is begaan met kinderen en doet dit op een vakkundige pedagogisch verantwoorde, enthousiaste, warme manier, waarbij het kind altijd centraal staat waarbij we kinderen zoveel mogelijk de ruimte bieden om vanuit hun eigen intrinsieke motivatie te handelen. En het leuke is dat kinderen binnen deze kaders uit zichzelf erg sociaal gedrag laten zien, een hoge mate van zelfstandigheid, zelfvertrouwen en autonomie ontwikkelen.

Uw kind moet met andere woorden kunnen groeien. Groeien in een veilige omgeving, waar uw kind zichzelf mag zijn, waar het samen leeft, samen speelt, wordt aangemoedigd en bevestigd, in een omgeving waar het bieden van vertrouwen vanzelfsprekend is en waar professionele pedagogisch medewerkers zorgen voor duidelijkheid, regelmaat en structuur.

We laten u graag kennismaken met onze manier van werken; onze visie en onze normen en waarden. We delen graag onze ideeën en ervaringen met u, omdat een goede samenwerking en communicatie met ouders van het allergrootste belang is om kinderen dát te bieden wat ze nodig hebben om een verantwoordelijk burger te worden in onze maatschappij!

De heer mr. J.H.G. Elders
Directeur Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje

Inleiding

Hansje Pansje Kevertje is een kinderopvangorganisatie in Herten waar kinderen worden opgevangen in de leeftijd van tien weken tot vier jaar (KDV) en van 4 jaar tot 12 jaar (BSO). De meeste ouders werken allebei waardoor een kind enkele of meerdere dagdelen per week op één van onze locaties verblijft. Een kinderopvang draagt daarom, in onze opinie, een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid met ouders. Om deze verantwoordelijkheid te kunnen dragen moet er gewerkt worden vanuit een onderbouwde visie op opvang en ontwikkeling van kinderen. Deze visie wordt in hoofdstuk 1 van dit pedagogisch beleidsplan uitgebreid beschreven.

We werken binnen Hansje Pansje Kevertje met een gemotiveerd team van pedagogisch medewerkers en leidinggevenden die hart hebben voor kinderen. Een lerend team dat open staat voor nieuwe invalshoeken, ervaringen en ontdekkingen. Een houding die we eveneens bij de kinderen willen ontlokken: open, nieuwsgierig, experimenterend en zelfontdekkend. Een prachtig proces van afhankelijkheid (bij een jonge baby) naar een steeds verder ontwikkelde zelfstandigheid. Dit alles wordt door de pedagogisch medewerkers begeleidt in een doordachte, voorbereide omgeving.

Al onze pedagogisch medewerkers hebben een beroepshouding die vertrouwen uitstraalt in het kunnen van het kind, bij wie een kind zich veilig en vertrouwd kan voelen; een beroepshouding die acceptatie en respect uitstraalt waarbij een kind zichzelf kan en mag zijn; een beroepshouding die rust uitstraalt waarbij het kind de tijd krijgt om dingen in zijn/haar eigen tempo te doen; een beroepshouding die gezelligheid uitstraalt waardoor er altijd een prettige sfeer in de groep is; een uitnodigende beroepshouding waarbij een kind wordt geprikkeld om tot exploratie te komen en waarbij het kind om hulp of begeleiding kan vragen. Oftewel een beroepshouding waar oog, oor, affectie en ruimte is voor ieder kind in zijn totaliteit.

Het pedagogisch beleidsplan kan ouders inzicht geven in de visie en waarden en normen en de daaraan gekoppelde werkwijze binnen Hansje Pansje Kevertje. Dit maakt het voor ouders mogelijk om het beleid te toetsen aan de eigen waarden en normen. Daarnaast biedt het pedagogisch beleid een handvat voor de pedagogisch medewerkers bij het dagelijks werken met kinderen. Zij kunnen aan de hand van dit pedagogisch beleid hun eigen manier van handelen motiveren en verantwoorden. Bovendien biedt het helder formuleren van onze pedagogische visie onze pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om hun eigen deskundigheid verder te ontwikkelen. Het geschreven beleid is namelijk het resultaat van besprekingen, discussies en het uitwisselen van ervaringen vanuit de praktijk. Kortom: het doel van dit pedagogisch beleidsplan is het ontwikkelen, verantwoorden, bewaken en zo nodig aanscherpen en bijstellen van de pedagogische kwaliteit binnen onze kinderopvangorganisatie.

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op onze visie ten aanzien van opvang en opvoeding. Ook wordt er in dit hoofdstuk besproken welke pedagogische stromingen/pedagogische visie hier o.a. aan ten grondslag liggen. Hierbij worden er ook concrete voorbeelden gegeven van praktijksituaties. In hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe wij deze pedagogische visie in de praktijk vorm geven. Hoofdstuk 3 geeft vervolgens een concrete beschrijving van de dagelijkse gang van zaken op de baby-, dreumes- en peutergroepen. In dit hoofdstuk staan o.a. ook foto's die een beeld schetsen van diverse situaties.

Veel leesplezier!

Namens het team van kinderopvang Hansje Pansje Kevertje

Hans Elders
Directeur

HOOFDSTUK 1:

Pedagogische visie Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje

In de inleiding is al kort aangegeven dat onze kinderopvangorganisatie zich mede verantwoordelijk voelt voor de opvoeding en ontwikkeling van de kinderen. In het komende hoofdstuk zal worden beschreven hoe onze visie op kinderdagopvang en opvoeden eruitziet.

1.1 Visie op kinderopvang

De opvattingen over het opvoeden van kinderen en de verdeling van verantwoordelijkheden in de opvoeding zijn de laatste jaren sterk veranderd. Was het vroeger de verantwoordelijkheid van de ouders, nu is het een gedeelde verantwoordelijkheid tussen ouders, kinderopvang en overheid. Het krijgen en hebben van kinderen wordt steeds meer een keuze en minder een vanzelfsprekendheid. Vrouwen besluiten meer en meer om na het krijgen van kinderen hun baan te continueren. Kinderopvang bevordert daarmee de arbeidsparticipatie van vrouwen en mannen met jonge kinderen en stelt ouders in staat om arbeid en zorg te combineren.

Kinderopvang dat gun je ieder kind. Kinderopvang is goed voor kinderen, omdat het een aanvulling vormt op de opvoeding door ouders en de ontwikkeling van het kind. Zo is de cognitieve ontwikkeling bijvoorbeeld afhankelijk van een goede sociaal-emotionele ontwikkeling. Voor de leeftijdsgroep van 0 tot 4 jarigen is goede kinderopvang, naast de opvoeding door ouders/verzorgers thuis, de beste leeromgeving.

Een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen gaat uit van spelend leren en lerend spelen. Het spel van kinderen nemen wij, net als kinderen dit zelf doen, heel serieus. Vandaar dat wij in dit pedagogisch beleidsplan regelmatig spreken over werken. Wij zien kinderopvang enerzijds als een belangrijke bijdrage in de persoonsvorming van het kind in de eerste belangrijkste jaren van zijn/haar leven en anderzijds als een essentiële bijdrage in de voorschoolse periode als voorbereiding op de basisschool.

Daarbij vinden wij het onze taak als professionals om verantwoord te handelen en zorg en begeleiding te bieden van hoge kwaliteit. Wij willen kinderen iets extra's bieden in hun totale ontwikkeling als ze bij ons zijn. Kinderen leren veel van elkaar, door samen dingen te doen, door imitatie, door de feedback die ze elkaar geven, door elkaar te helpen en door samen conflicten op te lossen. Wij gaan er vanuit dat kinderen het beste en meeste leren als ze intrinsiek gemotiveerd zijn. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en leergierig. Wij willen daarom een omgeving creëren die daartoe uitnodigt en die bij dit principe aansluit.

1.2 Visie op opvoeden

Als opvoeder is men (grotendeels) doelbewust bezig invloed uit te oefenen op een kind, zodat het opgroeit tot een volwaardig individu dat zich staande kan houden in de maatschappij. De opvoeder begeleidt het kind in zijn/haar ontwikkeling naar zelfstandigheid, waarbij het kind verantwoordelijkheid leert dragen voor zichzelf en voor anderen.

In de eerste instantie valt de opvoeding van een kind onder de verantwoordelijkheid van de ouders. Als ouders besluiten hun kind naar een kinderdagverblijf te brengen, nemen pedagogisch medewerkers een deel van deze opvoedingstaken over. Van deze pedagogisch medewerkers mag dan ook verwacht worden dat ze een relevante opleiding hebben gevolgd en afgerond, die hen kwalificeert voor de opvoedingstaken zoals zij daar binnen de kinderopvang mee geconfronteerd worden.

Ouders blijven echter te allen tijde eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Voor ons zijn samenwerking en een goede communicatie met de ouders van het allergrootste belang om kinderen dat te bieden wat ze nodig hebben. Dat we weten wat we aan elkaar hebben, welke rol we beiden spelen in de opvoeding van het kind en hoe we denken over opvoeding en opvang.

Uiteraard gaan we graag met ouders in gesprek en daar is ook alle kans toe. Bijvoorbeeld tijdens de dagelijkse overdracht bij het brengen en halen, de 10-minuten gesprekje of op een ouderavond. Deze 10-minuten gesprekje worden maximaal 2 keer per jaar georganiseerd. Hierbij krijgen ouders de gelegenheid om in te tekenen voor een gesprekje met de betreffende mentor van hun kind. Hierbij kunnen punten worden besproken zoals: de gang van zaken op de groep, de ontwikkeling van hun kind en kan men eventuele andere vragen te stellen.

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen die vertrouwen hebben in zichzelf en in anderen. Hier willen wij kinderen bij helpen door:

- Een sfeer van veiligheid en geborgenheid te scheppen. Dit doen wij d.m.v. het geven van een knuffel, een aai of een knipoog, of door een kind op de schoot te nemen. Ook het aanbieden van structuur in de dagindeling geeft kinderen rust en veiligheid. Kinderen moeten er op kunnen rekenen dat er ingegrepen word als het nodig is.
- Recht te doen aan de eigenheid van het kind. Er zijn veel individuele verschillen tussen kinderen. Afhankelijk van aanleg, temperament, thuismilieu, leeftijds- en ontwikkelingsfase heeft elk kind zijn mogelijkheden. Hier word rekening mee gehouden. Het kind wordt in zijn waarde gelaten en hierdoor wordt het zelfvertrouwen bevorderd.
- Het zelfvertrouwen van kinderen te stimuleren. Zelfvertrouwen is een belangrijke eigenschap om positief in de wereld te staan. Kinderen moeten ervaren dat ze de moeite waard zijn. Ze bouwen hierdoor een positief zelfbeeld op. Dit is ook belangrijk in contact met anderen. Door het geven van veel positieve aandacht worden kinderen hierbij geholpen.
- Het bevorderen van de zelfstandigheid van de kinderen. Zelfstandigheid hoort bij het opgroeien. Het is belangrijk dat kinderen leren zelf dingen te doen. Zo krijgen ze vat op de wereld. Kinderen leren ergens verantwoordelijkheid voor te dragen en zelf beslissingen te nemen.
Een aantal voorbeelden waarop wij de zelfstandigheid van de kinderen bevorderen zijn:

- Het kind zelf de handen laten wassen
- Zindelijkheid stimuleren d.m.v. dagelijks regelmatig oefenen op het potje/(kinder)toilet
- Het kind zelf zijn/haar jas aan en uitlaten trekken
- Het kind mee laten helpen met aan en uitkleden
- Het kind leren om zelf iets op te ruimen na een activiteit

Hierbij letten we op wat het kind al kan en waar hij/zij op dat moment aan toe is. Doordat we elk kind genoeg ruimte geven om met zelfstandigheid 'te oefenen' en het kind daarbij laten weten dat hij/zij fouten mag maken, voelt het kind zich veilig en durft het kind hierin initiatieven te nemen. Hierdoor wordt het kind gestimuleerd om steeds zelfstandiger en autonoom te handelen.

- Het stimuleren van sociaal gedrag en sociaal gevoel. Het kunnen omgaan met anderen is een belangrijke eigenschap. Open staan voor anderen, kunnen geven en nemen horen hierbij. Evenals samen spelen, kunnen delen met anderen, vrienden maken en leren verliezen.
- Kinderen leren om te gaan met emoties. Het is belangrijk dat kinderen manieren vinden om hun emoties zoals boosheid, verdriet, verlegenheid en blijdschap op een goede manier te uiten en te verwerken. Als een kind bijv. boos is, is het belangrijk dat het leert om dit te verwoorden in plaats van te uitten in schelden, schoppen, slaan enzovoort. De jongste kinderen zijn nog niet altijd taalvaardig genoeg om hun emoties onder woorden te brengen. Daarom benoemen de pedagogisch medewerkers emoties die ze waarnemen en zelf ervaren, bijvoorbeeld: "Ik zie een traan, ben je verdrietig?". Ook lezen de pedagogisch medewerkers de kinderen voor uit - en praten ze met de kinderen over - prentenboeken waarin emoties aan de orde komen. Het is belangrijk om kinderen te leren hun emoties te verwoorden. Hierdoor kunnen ze het een plek geven en leren ze hun emoties onder controle te krijgen en minder impulsief te reageren.
- Indien nodig grenzen te stellen. Grenzen geven duidelijkheid; wat mag/kan wel en wat juist niet? Duidelijk en consequent zijn is belangrijk, evenals uitleg. Indien nodig wordt ingegrepen, rekening houdend met de leeftijd en het karakter van het kind.

1.3 Waarom is Hansje Pansje Kevertje een kinderdagopvang met een Montessori-visie én een Emmi Pikler-visie?

In de loop der jaren is gebleken dat onze visie en werkwijze goed aansluiten bij twee pedagogische visies, namelijk die van Maria Montessori en Emmi Pikler. Hieronder wordt beschreven waarom we voor deze combinatie van pedagogische visies hebben gekozen.

We hebben ervoor gekozen om gebruik te maken van een combinatie van 2 visies, omdat beide visies gericht zijn op een andere leeftijdscategorie. Zo is de visie van Maria Montessori gericht op kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 18 jaar en is de visie van Emmi Pikler gericht op kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 2 jaar. In paragraaf 1.4 wordt de visie van Maria Montessori uitgebreid beschreven en in paragraaf 1.5 wordt de visie van Emmi Pikler uitgebreid beschreven.

1.4 De visie van Maria Montessori

1.4.1. Maria Montessori

Maria Montessori (1870-1952) was de eerste vrouwelijke arts van Italië. Tevens was ze hoogleraar antropologie aan de universiteit van Rome. Aanvankelijk werkte ze met zwakzinnige kinderen. Later richtte ze in de sloppenwijken van Rome 'case dei bambini'

(kinderhuizen) op, waar ze haar pedagogische opvattingen in de praktijk bracht. Haar ideeën over opvoeding en onderwijs bleken zo goed aan te slaan, dat ze gaandeweg steeds meer toepassing hebben gevonden.

Maria Montessori praatte niet alleen met kinderen om hen iets te leren, maar ze keek en luisterde vooral ook naar kinderen. Dit was een revolutionaire manier van werken met kinderen. Immers, tot dan was het gebruikelijk dat de leerkracht alleen zelf sprak om kennis over te dragen.

1.4.2. Uitgangspunten van de montessorivisie

Maria Montessori kwam er achter dat kinderen van nature **nieuwsgierig** en **leergierig** zijn. Kinderen hebben uit zichzelf een sterke behoefte om zich te ontwikkelen, om nieuwe dingen te ontdekken en te leren. Dat uit zich in een **natuurlijke belangstelling** van kinderen. Wij vinden het daarom belangrijk dat kinderen vanuit intrinsieke motivatie leren in plaats van iets opgelegd krijgen door de pedagogisch medewerkster. Als een kind niet mee wil doen aan een activiteit dan hoeft dit niet, maar wanneer een kind aangeeft graag een bepaalde activiteit te willen doen, dan wordt ernaar gestreefd om hier gehoor aan te geven.

Kinderen zijn gedurende kortere of langere perioden ontvankelijk voor bepaalde leergebieden. Als het kind zich in zo'n '**gevoelige periode**' bevindt, is het in staat op dat moment een aspect zeer intensief te ontwikkelen. Het is de deskundigheid van de pedagogisch medewerkster om gepast op deze gevoelige perioden te reageren, door het passende materiaal op het juiste moment aan te bieden.

1.4.3. Kenmerken van kinderopvang met een montessorivisie

'Help mij het zelf te doen' en zelfstandigheid ..

'Help mij het zelf te doen', is een uitspraak die de kern van de Montessorivisie weergeeft. De Montessorivisie binnen Hansje Pansje Kevertje is duidelijk gericht op de ontwikkeling tot zelfstandigheid. De kinderen krijgen de vrijheid en de gelegenheid om zelf te ontdekken, te doen en te ervaren. Wij vinden het belangrijk om kinderen te begeleiden bij hun steeds groter wordende zelfstandigheid. Kinderen kunnen vaak zoveel meer dan wij volwassenen denken. Vertrouwen in het kunnen van het kind en zelfstandigheid kunnen niet los van elkaar worden gezien.

Daarnaast is het belangrijk dat kinderen materialen, begrippen etc. aangeboden krijgen op het moment dat ze hiervoor het meest open staan. Dit wordt door Montessori aangeduid als de 'gevoelige periode'. Daarom is het belangrijk dat pedagogisch medewerkers kinderen observeren zodat zij weten wat ze kinderen wanneer aan moeten bieden.

Wij maken daarom bij elk kind 2 keer per jaar (binnen de babygroepen soms 1 keer per jaar, aangezien baby's slechts zo'n 15 maanden op deze groep verblijven, voordat zij, zodra zij 1,5 jaar zijn, doorstromen naar de dreumesgroep) gebruik van de groeiwijzer. Dit is een observatie- en overdrachtslijst (peutervolgsysteem), waarbij de ontwikkelingslijn van baby naar peuter en van peuter naar kleuter door de pedagogisch medewerkers wordt gevolgd.

Op deze manier weet een pedagogisch medewerkster precies waar een kind zich in de ontwikkeling begeeft en welke activiteiten hierop aansluiten of waar nodig nog extra aandacht aan moet worden besteed. De groeiwijzer beschrijft verschillende ontwikkelingsgebieden, namelijk: de lichamelijke ontwikkeling, de sociaal- emotionele ontwikkeling, de cognitieve ontwikkeling, de taal en spraakontwikkeling en de zelfredzaamheid. Op de groeiwijzer is ook ruimte voor bijzondere opmerkingen en voor aanvullingen van de ouders.

De functie van de pedagogisch medewerkster bij Hansje Pansje Kevertje

De pedagogisch medewerkster is vooral een 'begepedagogisch' medewerkster bij Hansje Pansje Kevertje. Ze helpt kinderen niet onnodig of grijpt niet telkens storend in. Ze heeft deels een afwachter houding en kijkt wanneer haar hulp gewenst is.

De pedagogisch medewerkster als begeleider

Een pedagogisch medewerkster bij Hansje Pansje Kevertje vervult in de eerste plaats de rol van begeleider, helper en ondersteuner. Ze helpt en begeleidt kinderen niet vanuit eigen belang (omdat iets bijvoorbeeld zo leuk is) en niet onnodig. De pedagogisch medewerkster kijkt hierbij óf en wanneer een kind haar hulp/begeleiding nodig heeft. De pedagogisch medewerkers op de baby- en dreumesgroepen hebben veel zorgtaken. Het contact tijdens verschonings- of eetmomenten is hier dan ook heel belangrijk. De pedagogisch medewerkster werkzaam op de peutergroepen vindt je vaak tussen de kinderen, bezig met één kind of met een klein groepje.

Montessori 's hoofddoel was: 'vredesopvoeding'. Wij vinden het erg belangrijk om op een respectvolle en positieve manier met kinderen om te gaan. Sommige volwassenen behandelen andere volwassenen met meer respect dan een kind, vooral als het gaat om ongewenst gedrag. Wij willen dit verschil niet maken. Wij geven kinderen grenzen aan, maar willen niet de rol van 'politieagent' spelen. Door het kind positief te benaderen, het kind ruimte te geven en aan te sluiten bij de behoeften van het kind in plaats van ons eigenbelang boven het belang van het kind te zetten, ervaren we ook veel meer rust en een relaxte houding bij de kinderen.

De rol van de pedagogisch medewerkster in de groep is heel bepalend. Ze heeft een actieve rol, hoewel ze niet centraal staat in de groep. Deze houding voorkomt dat kinderen (te) afhankelijk van haar worden. Daarnaast zorgt de pedagogisch medewerkster voor de harmonie in de groep. De pedagogisch medewerkster vervult een voorbeeldfunctie voor de kinderen. Als een pedagogisch medewerkster zacht, rustig en vriendelijk tegen de kinderen praat, zal ze dit gedrag gespiegeld zien in het gedrag van de kinderen. Als ze hard praat en regelmatig boos is, zullen kinderen dit ook overnemen en zich op een zelfde manier uiten.

De non-verbale uitstraling en communicatie van een pedagogisch medewerkster is zeker zo belangrijk als de verbale. Daarbij dient de houding van de pedagogisch medewerkster zoveel mogelijk in overeenstemming te zijn met de inhoud van haar taal. De pedagogisch medewerkster zal kinderen uitnodigen tot het gebruik van taal en daarnaast zal ze veel van zowel haar eigen handelen als het handelen van de kinderen moeten benoemen. Naast het handelen, zal ze ook gevoelens en intenties benoemen. Dit is belangrijk om de taalontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling te stimuleren, maar ook zodat een kind wordt voorbereid op komende handelingen of situaties. Het kind voelt zich hierdoor emotioneel veilig; het weet immers waar het aan toe is.

De pedagogisch medewerkster is tevens verantwoordelijk voor de voorbereide omgeving ofwel de groepsinrichting. Deze moet kinderen uitnodigen en prikkelen tot ontdekken en experimenteren m.b.t. de verschillende ontwikkelingsgebieden. De omgeving dient regelmatig veranderd te worden (bijvoorbeeld wat betreft de keuze van materialen) vooral afgestemd op datgene wat kinderen op dat moment bezighoudt. Dit vraagt een observerende, open en nieuwsgierige houding van de pedagogisch medewerkster naar het kind. Vragen die hierbij door de pedagogisch medewerkster aan zichzelf worden gesteld zijn: wat houdt het kind of de groep kinderen bezig? Wat vindt het kind interessant? Daarna volgen vragen zoals: hoe kan ik dit nog aantrekkelijker maken waardoor kinderen zich hier bijvoorbeeld in kunnen verdiepen en hoe kan ik hier als pedagogisch medewerkster bij aansluiten? De pedagogisch medewerkster hoeft soms slechts wat materialen toe te voegen, weg te halen, kinderen een vraag te stellen waardoor kinderen worden geprikkeld om hun spel te verbreden of te verdiepen.

Een pedagogisch medewerkster kan tijdens activiteiten pedagogische aspecten inbrengen om de kinderen spelenderwijs iets bij te brengen. Dit kan tijdens een groepsactiviteit, maar ook in een één-op-één-contact. Ook de verzorgings- en eetmomenten zijn bij uitstek gelegenheden waarbij een kind iets leert: handelingen, nieuwe woorden, oorzaak-gevolg-denken enzovoort.

Indeling groepsruimte

De groepsruimte is doordacht. Deze moet logisch ingericht zijn zodat kinderen het snappen en zodat kinderen zelf bepaalde materialen kunnen pakken en hierbij niet afhankelijk zijn van de pedagogisch medewerkers.

De speel-leeromgeving van het kind moet zo worden ingericht, dat deze het kind uitdaagt. De pedagogisch medewerkster moet de speel-leeromgeving dus weloverwogen en doelgericht inrichten.

Zo werken de kinderen bijvoorbeeld alleen of samen aan een tafel, op de grond of in een speelhoek. Op deze manier zien kinderen regelmatig waar een ander kind mee aan het werk is. Dit prikkelt de nieuwsgierigheid en het kind wordt uitgedaagd om ook eens met dat materiaal aan het werk te gaan.

Ook de rol van de pedagogisch medewerkster hoort bij de voorbereidende omgeving. Zo is de pedagogisch medewerkster niet centraal aanwezig maar heeft ze de rol om kinderen te helpen en coachen. Het idee achter de voorbereide omgeving is dat het kind zich uitgedaagd voelt om dingen aan te pakken en uit te proberen. Kinderen mogen daarom bij Hansje Pansje Kevertje zoveel mogelijk zelf kiezen waar ze mee willen werken.

‘Lesjes geven’ over de omgang van materiaal is van belang. Kinderen dienen te weten waar materiaal staat en hoe ze hier mee om moeten gaan. Dit geeft hun duidelijkheid en vertrouwen. De groepsruimte speelt een belangrijke rol in het leven van een kind. Een groot gedeelte van de tijd dat een kind op het kinderdagverblijf is, wordt hier doorgebracht. Zo'n ruimte moet stimulerend zijn om in te verblijven. De pedagogisch medewerkster besteedt veel aandacht aan het aantrekkelijk maken van de groepsruimte.

Geregeld wordt het lokaal anders ‘aangekleed’, passend bij de tijd van het jaar of bij een thema waar de kinderen mee bezig zijn. Door deze ‘voorbereide omgeving’ wordt het kind geprikkeld om te leren. Tevens zijn er materialen voor kinderen voor de creatieve ontwikkeling. Kinderen kunnen tekenen, knippen, kleuren, verven, scheuren, knippen, prikken etc.

Samenwerking

Naast de aandacht voor het persoonlijke kind is er veel aandacht voor de omgang met elkaar.

De ontwikkeling van sociale vaardigheden vinden we erg belangrijk. De kinderen leren om rekening te houden met elkaar, om iets voor elkaar te doen, elkaar te helpen en om samen te werken. Ze mogen met een ander kind een werkje maken of met een klein groepje ergens aan werken. Op deze wijze maken de kinderen zich spelenderwijs sociale vaardigheden eigen. Hansje Pansje Kevertje kent een aantal omgangsregels die gelden voor de kinderen vanaf 1 jaar. Deze regels hangen op elke groep (behalve bij de Babygroepen) en geven aan hoe we met elkaar omgaan bij Hansje Pansje Kevertje. Voorbeelden zijn: ‘ik maak eerst een werkje af voordat ik aan een nieuw werkje begin’ (je begint pas aan een nieuw werkje als het vorige werkje klaar is en opgeruimd); ‘ik mag een ander geen pijn doen’ (je mag een ander kindje niet schoppen, slaan of duwen; enzovoort.) Deze regels worden bij elkaar ook wel de **‘10 Groepsregels’** genoemd.

Voor uitgebreide informatie over de specifieke ontwikkelingsgebieden verwijzen wij u naar bijlage 1: **‘De ontwikkelingsgebieden’**.

1.5 De visie van Emmi Pikler

1.5.1 Emmi Pikler

Emmi Pikler werd in 1902 in Wenen geboren. Ze werd aan het kinderziekenhuis van de Universiteit van Wenen tot kinderarts opgeleid door professor von Pirquet en door de kinderchirurg Salzer. Beiden stonden bekend als radicaal progressief in hun benadering van jonge kinderen en trokken studenten uit de hele wereld. Er werden weinig medicijnen gebruikt. De nadruk lag op preventie en op het belang van vrije bewegingen en spel evenals op respect voor Het kind.

Opvoeding van haar dochter

Toen Emmi Pikler in het begin van de jaren dertig een dochter kreeg, besloten zij en haar man hun kind op geen enkele manier te forceren in haar ontwikkeling. Ze wilden haar eigen ritme respecteren en haar vanaf het begin de mogelijkheid geven haar eigen initiatief in beweging en spel te volgen. Emmi Pikler werd bevestigd in haar hypothese dat een kind - wanneer het de kans krijgt te onderzoeken en te leren in zijn/haar eigen tempo - beter leert zitten, staan, spreken en denken dan een kind dat gestimuleerd of geholpen wordt in haar ontwikkeling.

Begeleiden van ouders

Daarna leerde Emmi Pikler tien jaar lang ouders hun kind op dezelfde manier te begeleiden als ze zelf had gedaan. Wekelijks bezocht ze de gezinnen om hen te ondersteunen en concrete aanwijzingen te geven. Ze leerde ouders vooral te vertrouwen op de aangeboren competentie van het kind en het eigen ritme van het kind te respecteren. Emmi Pikler zag dat deze kinderen over het algemeen vrolijke, nieuwsgierige en coöperatieve kinderen werden. Gedurende die jaren hield ze al voordrachten over haar visie op de verzorging van baby's en peuters. Dat leidde tot een boek voor ouders, later in het Duits vertaald als "Friedliche Baby's, zufriedene Mütter".

1.5.2 De Piklervisie binnen de kinderopvang

De zuigeling is al bij zijn/haar geboorte uitgerust met het vermogen tot communiceren en leren. De volwassene wordt uitgenodigd de voorwaarden te scheppen waaronder dit potentieel en de autonomie van het kind tot bloei kunnen komen. Het kinderdagverblijf is een speciale omgeving. Het vergt een specifieke pedagogische visie om jonge kinderen binnen een groep te begeleiden en tot hun recht te laten komen. Emmi Pikler geeft hiervoor praktische en concrete aanwijzingen.

De twee belangrijkste voorwaarden in de visie van Emmi Pikler zijn:

- respectvolle verzorging
- vrije bewegingsruimte

Deze twee uitgangspunten worden in deze paragraaf verder toegelicht gezien vanuit de kinderopvang. Deze uitgangspunten kunnen eveneens gelden voor de opvoeding van baby's thuis. In deze paragraaf richten we ons voornamelijk op de baby en dreumes.

1.5.3 Respectvolle verzorging

Verzorgingsmomenten zoals: het verzorgen van de maaltijd, het verschonen en het aan- en uitkleden, bieden de mogelijkheid om regelmatig plezierig samen te zijn met het kind. Het is een belangrijke bezigheid voor zowel de pedagogisch medewerkster als het kind. Door veel tijd, aandacht en energie aan dit één-op-één-contact te besteden, bouwen pedagogisch medewerkster en kind een hechte band op met elkaar. Het is hét moment om werkelijk samen te zijn en elkaar te leren kennen.

De kwaliteit van de zorg wordt bepaald door de communicatie tussen de pedagogisch medewerkster en het kind. Het is belangrijk dat een kind zich veilig hecht. Verzorgingsmomenten lenen zich hier bij uitstek voor bij baby's en dreumesen. Verzorgingsmomenten dragen ook bij aan de uitbreiding van de woordenschat van het kind en de zelfstandigheidsontwikkeling. Een kind leert eerst anticiperen op diverse handelingen van de pedagogisch medewerkster, vervolgens zal het participeren en uiteindelijk kan het coöpereren in zijn eigen zorg. Er ontstaat een samenspel, een dialoog, tussen pedagogisch medewerkster en kind. Als een kind de kans krijgt in zijn eigen verzorging een actieve deelnemer te zijn in plaats van een passieve ontvanger, vergroot dit zijn gevoel van autonomie en zelfvertrouwen.

Als de volwassene de tijd neemt om zich aan het tempo van het kind aan te passen, krijgt het kind de kans zich op de handelingen in te stellen en mee te doen aan het samenspel. Daardoor ervaart het, zo jong als het is, dat het invloed kan uitoefenen op situaties waar het deel aan heeft. Dat vertrouwen vormt de basis voor zijn eerste sociale contacten.

Lichamelijke verzorging, zelfstandigheid en het belang van rustige handen

Pikler: "In het begin betekenen de handen van de volwassene voor de zuigeling alles: de mens, de wereld."

Emmi Pikler hechtte veel waarde aan een zorgvuldige, aandachtige fysieke verzorging van het kleine kind omdat dit het kind het gevoel van geborgenheid geeft. Het gevoel van veiligheid is één van de belangrijkste voorwaarden voor het kind om met plezier te kunnen bewegen en zelfstandig te spelen. Alleen als het kind deze innerlijke zekerheid voelt, geliefd te zijn, heeft het de interesse en de energie om zichzelf en zijn omgeving te onderzoeken.

Een vrije bewegingsontwikkeling is daarom altijd onlosmakelijk verbonden met een aandachtige, liefdevolle verzorging. Tijdens de verzorgingsmomenten besteden pedagogisch medewerkers bij Hansje Pansje Kevertje ook aandacht aan de ontwikkeling van de zelfstandigheid van de kinderen. Zo krijgt een peuter bijvoorbeeld de ruimte om zelf zijn jas aan te doen of zichzelf aan/uit te kleden.

De handen van de pedagogisch medewerkster moeten rust uitstralen. Ze moeten als veilige, vertrouwde handen voelen waar een kind zich op kan verlaten. Handen die kinderen uitnodigen, in plaats van kinderen te dwingen; dus geen (goedbedoelde) duwtjes in de rug omdat een kind iets sneller zou moeten lopen. Door de afwachende, rustige handen van een pedagogisch medewerkster wordt een kind uitgenodigd om zelf mee te helpen/werken. Het kind krijgt de tijd van de pedagogisch medewerkster. Haar handen grijpen niet te snel of onnodig in. De pedagogisch medewerkster schept een omgeving om een kind zelf te laten groeien en helpt het kind waar nodig.

Met name pedagogisch medewerkers op de babygroepen zullen zich bij ons zeer bewust moeten zijn van de rust van hun handen. Voor nieuwe baby's maken de handen en houding van de pedagogisch medewerkster net het verschil in kwaliteit.

Emmi Pikler: "De handen van de volwassene vormen voor de baby, naast het voeden, het eerste contact met de wereld. Handen raken hem aan, tillen hem op, leggen hem neer, wassen, kleden hem. Hoe verschillend is het beeld van de wereld die zich aan de zuigeling openbaart als rustige, geduldige, behoedzame - en tegelijkertijd zekere - handen hem verzorgen in plaats van handen die ongeduldig, gehaast, onrustig of zenuwachtig zijn. In het begin betekenen voor de zuigeling de handen alles: ze zijn de mens, ze zijn de wereld."

Fysieke ondersteuning

Het gevoel van veiligheid dat voor het welbehagen van een baby zo belangrijk is betreft op de eerste plaats zijn fysieke veiligheid. Pasgeborenen schrikken snel van plotseling naar een verticale positie gebracht worden. Bij het oppakken, vasthouden en dragen van een baby is het belangrijk dat hij helemaal ondersteund wordt, zoveel mogelijk in een horizontale houding blijft. Zolang het kind niet uit eigen initiatief langere tijd op zijn/haar buik kan liggen en het gewicht van zijn/haar eigen hoofd kan dragen voelt hij/zij zich het veiligst als hij/zij horizontaal gedragen wordt.

1.5.4 Vrije bewegingsruimte en motoriek

Het onderzoek van Emmi Pikler toont aan dat een baby niet alleen actief samenzijn met zijn/haar moeder of verzorgster nodig heeft, maar ook net zo veel tijd en ruimte waarin hij/zij met zichzelf bezig kan zijn. De gegevens laten zien hoe belangrijk en zinvol spontane activiteiten zijn, welke functie ze vervullen en aan welke voorwaarden de omgeving moet voldoen om vrije activiteit voor de baby mogelijk te maken. Bovendien wordt duidelijk hoe de senso-motorische ontwikkeling van een baby samenhangt met wat hij/zij dagelijks aan nieuwe indrukken opdoet en zich eigen maakt. De conclusies van het onderzoek tonen onomstotelijk aan hoe groot het belang van vrijheid van beweging en activiteit is op de persoonlijkheidsvorming van de baby. Pikler heeft precies omschreven wat de juiste voorwaarden zijn voor een vrije bewegingsontwikkeling en hoe die bij kinderen die deze ruimte krijgen over het algemeen verloopt.

Het speelmateriaal sluit aan bij de leeftijd van het kind en zijn/haar belangstelling. Een kind heeft bij Hansje Pansje Kevertje de beschikking over verschillende voorwerpen die qua vorm, grootte, kleur, symbolische waarde enzovoort met zorg voor hem/haar zijn uitgekozen en die afhankelijk van zijn/haar leeftijd en zijn/haar specifieke belangstelling gevarieerd worden. Ook klimmaterialen kunnen hier deel van uitmaken. Pedagogisch medewerkers observeren de kinderen om met het speelmateriaal zo goed mogelijk te kunnen aansluiten bij ieder individueel kind. De omgeving ziet er aantrekkelijk uit en de ruimte is zo ingedeeld dat in iedere hoek of op verschillende plekken interessante dingen zijn te ontdekken.

Er wordt door een pedagogisch medewerkster niet onnodig ingegrepen in het spel of de activiteit van een kind en het kind wordt niet onnodig geholpen, gestimuleerd of gestoord. De pedagogisch medewerkster is in de buurt, maar beperkt zich tijdens het spel zoveel mogelijk tot oogcontact of bevestigende woorden. Dat helpt het kind uit te groeien tot een evenwichtig, opgewekt en zelfverzekerd mens dat niet compleet afhankelijk is van de pedagogisch medewerkster. De baby wordt niet vanzelfsprekend in posities gebracht waar hij/zijzelf (nog) niet in of uit kan komen. Een kind dat bijvoorbeeld nog niet kan zitten, wordt door ons niet in een zittende positie gebracht of in een kinderstoel gezet. Ouders bepalen uiteraard zelf of zij zich thuis wel of niet bij deze visie aansluiten. Een kind heeft volwassenen niet nodig om te leren rollen, te kruipen, zich op te richten, te gaan zitten of te leren lopen. Hij/zij slaagt daar zelf in. Vaak willen volwassenen een kind goedbedoeld bij dit proces helpen of het aanmoedigen of worden kinderen vaak met elkaar vergeleken.

Wij gaan er bij Hansje Pansje Kevertje vanuit dat ieder kind competent is als de voorwaarden om tot ontwikkeling te komen maar aanwezig zijn. Ieder kind is voor ons uniek en volgt zijn/haar eigen ontwikkelingsgang.

Positiewisselingen en hun betekenis

Wat erg duidelijk wordt bij het waarnemen van jonge kinderen die zich vrij kunnen bewegen is hoe vaak ze van houding veranderen en hoe kort ze in dezelfde houding blijven. De frequentie van positiewisselingen - van de rug op de zij - van de zij op de rug - van de zij op de buik - dan in zijwaartse elleboogsteun - in halfzittende positie - in kruiphouding - in kniestand - enzovoort, neemt snel toe tot de negende maand. Het is heel gewoon dat een kind binnen 30 minuten wel 45 keer van houding wisselt. Dit voortdurend van houding veranderen toont aan hoe sterk de aangeboren bewegingsdrang bij elk kind is en maakt duidelijk waarom kinderen moeite hebben met langdurig stilzitten in wip- of autostoeltjes, zeker als ze deze vrijheid van bewegen een keer geproefd hebben.

Wanneer een baby de tijd krijgt voor vrije activiteiten schijnt hij/zij zelf in staat te zijn om het tempo van zijn/haar activiteit te regelen en om rustig van de ene naar de andere activiteit over te gaan. Daarbij blijft hij/zij steeds geïnteresseerd en 'regelt' met behulp van grote bewegingen momenten van ontspanning die hij/zij nodig heeft om even uit te rusten en om zijn/haar activiteiten weer op te kunnen nemen. Hij/Zij doet dat zolang hij/zij niet moe of hongerig is, of afgeleid wordt door andere behoeften.

De Fijne Motoriek

Activiteiten met de handen zijn voor kinderen een onuitputtelijke bron van interesse. Met behulp van hun handen komt het kind in contact met de dingen om hen heen. Een kind 'ontdekt' zijn/haar handen rond de tiende week en kan dan een paar maanden doorbrengen met het spelen met zijn/haar handen: uitvoerig bekijken, betasten, aanraken, ronddraaien, proeven enzovoort. Vanaf ongeveer de derde maand probeert hij/zij voorwerpen vast te pakken. Van de vierde tot de zesde maand gebruikt hij/zij hoofdzakelijk één voorwerp, de activiteit met de handen lijkt dan belangrijker dan het voorwerp zelf.

Vanaf de zesde maand groeit zijn/haar interesse in de mogelijkheden die een voorwerp biedt: ermee schuiven, schudden, op de grond of tegen elkaar slaan, het laten vallen, oppakken, ergens in doen. Aan het eind van het eerste jaar interesseert het kind zich ook voor dingen die het niet in de hand houdt. Het gaat niet langer alleen om het vasthouden maar meer om wat hij/zij ermee kan doen. Bovendien interesseert de baby zich nu voor twee dingen tegelijk en gaat hij/zij onderzoeken hoe die twee met elkaar in verband kunnen worden gebracht. Na het eerste jaar ontwikkelt deze fijne motoriek van de handen zich steeds verder, wat zichtbaar wordt in het spel van het kind.

Klimmen

Baby's die beginnen met kruipen, ontwikkelen vrij snel de drang tot klimmen. Het is belangrijk dat ze hun eerste ervaringen met klimmen dichtbij de grond kunnen opdoen zodat ze tegelijkertijd leren dat vallen hoort bij dit proces van omhoog komen en volkomen veilig kan zijn. Vallen helpt hen in het vinden van de juiste balans die nodig is in het klimmen. De drang tot klimmen is zo groot, dat een kind elk object dat stevig genoeg lijkt zal uitproberen, ook al is dat object een ander kind! Voor meer informatie over de motorische en zintuiglijke ontwikkeling verwijzen wij u naar bijlage 1: 'De ontwikkelingsgebieden'.

1.5.5 Spel

Voor een kind dat de tijd en ruimte krijgt tot eigen activiteit bestaat er geen onderscheid tussen bewegen, spelen en leren. In al zijn/haar, uit eigen initiatief geboren, activiteiten komen deze drie aspecten samen; ze vormen het werk van de baby, dreumes en peuter. Het 'spel' van het jonge kind bevredigt een diepe, aangeboren nieuwsgierigheid die het voortdurend beweegt tot nieuwe opdrachten die het kind zichzelf geeft, waarin het zijn/haar kennis van zichzelf en zijn/haar omgeving uitbreidt. Meer informatie over spel kunt u lezen in hoofdstuk 2.6 en in bijlage 1: 'De ontwikkelingsgebieden'.

Het spelen met voorwerpen

Het eerste speelgoed van een baby zijn z'n eigen handjes waarmee hij/zij uitgebreid experimenteert door ze te openen en sluiten, elkaar te laten aanraken en vasthouden. Hiermee oefent hij/zij het vastpakken en loslaten van objecten dat rond de derde maand begint. Het meest geschikte eerste speelgoed is daarom een gewone boerenzakdoek of een andere gekleurde katoenen doek die in een soort punt naast het kind wordt neergezet. De baby kijkt er eerst dagen lang naar, raakt hem aan en grijpt ernaar. In het loslaten van de doek valt hij soms op het gezicht, waar hij/zij eerst van schrikt, dan plezier in krijgt als eerste 'kiekeboe' ervaring. Ander geschikt speelgoed op deze leeftijd zijn objecten die de baby moeiteloos met zijn/haar hand kan omvatten zoals een zacht diertje van stof en/of een houten rammelaar.

Verzamelen

Rond het eerste jaar begint een dreumes met verzamelen en deze activiteit zal zich in steeds verfijndere vorm voortzetten tot ongeveer het derde jaar. Het verzamelen wisselt zich af met andere activiteiten. Het belang van verzamelen:

- Het kind leert vergelijken, onderscheiden en selecteren.
- Het resultaat, bijvoorbeeld alle gekleurde doekjes in één mandje, geven hem/haar het gevoel zelf een taak te volbrengen: 'dit is mij gelukt'.

Geschikt materiaal om te verzamelen: Een ruime hoeveelheid kleinere dingen als bekertjes, kommetjes, plastic armbandjes, schaalpjes, in verschillende kleuren en materialen en grotere containers waarin verzameld kan worden, zoals plastic vergieten, plastic dozen of emmertjes, kartonnen dozen, enzovoort.

1.5.6 De dialoog met het kind

Pikler raadde ouders aan meteen na de geboorte de gewoonte aan te nemen met hun kind te praten.

Ze hechtte hier belang aan om verschillende redenen. Bij Hansje Pansje Kevertje bereiden pedagogisch medewerkers kinderen voor, verwoorden handelingen van zichzelf en van het kind. Wij zijn het helemaal eens met onderstaande punten die Pikler hierin aangeeft:

- Door een kind meteen bij de naam te noemen en met hem/haar in gesprek te gaan vóór elke handeling wordt de volwassene zich er meer bewust van dat het kind een volwaardig mens is. Pikler nodigde de ouders als het ware uit zich in de plaats van het kind voor te stellen en zich af te vragen: hoe zou ik zelf behandeld willen worden?
- Baby's zijn dol op de menselijke stem. De stem van de moeder/vader/pedagogisch medewerker heeft een zichtbaar geruststellend effect op de baby. Voor de ouder/pedagogisch medewerker nodigt het praten uit tot langzaam, bewust omgaan met de baby, die snelle gebaren nog niet kan hanteren. Het zenuwstelsel van een kind heeft nog jaren tijd van rijping nodig voordat het impulsen snel kan verwerken. Daarom is er een kort moment van wachten nodig tussen de aankondiging van wat er gaat gebeuren en de actie zelf.
- Hoewel de baby de woorden in het begin nog niet verstaat, is de intentie wel voelbaar. Als de handelingen, bijvoorbeeld het verschonen, steeds in dezelfde volgorde gebeurd, kan de baby binnen zeer korte tijd anticiperen op wat er gaat gebeuren als de volwassenen dit eerst vertelt. Hij/Zij kan zich dan al fysiek voorbereiden op de handeling die komen gaat, waardoor hij/zij zich minder kwetsbaar voelt. De volwassene antwoordt met haar gebaren steeds op de reacties van het kind.
- Als een kind op deze manier verzorgd wordt kan hij/zij na enkele maanden gaan participeren in zijn/haar eigen verzorging. Het oogcontact gaat een steeds grotere plaats innemen in de dialoog tussen de volwassene en het kind tijdens de verzorging.

Als er bij de verzorging werkelijk sprake is van samenspel, vervult dat niet alleen de behoeften van het kind, maar is het zowel voor het kind als voor de volwassene ook een belangrijke sociale ervaring. Een baby die in de loop van de verzorging steeds meer kan bijdragen aan de gezamenlijke handelingen, merkt dat zijn/haar signalen echt worden gezien en begrepen. Hij/Zij merkt dat hij/zij invloed kan uitoefenen op de situatie, wat zijn/haar gevoel van autonomie en competentie versterkt. Voor de volwassene is deze echte dialoog met het kind plezierig en verrijkend.

1.5.7 Organisatie van de pedagogisch medewerkster

Emmi Pikler's benadering kenmerkt zich door twee principes: respect voor de behoefte van het kind aan een stabiele persoonlijke band met de pedagogisch medewerkster(/verzorger) en respect voor de zelfstandige activiteiten van het kind. Vanuit deze principes ontstaat een derde: de noodzaak om het leven van het kind zinvol te organiseren. Er is een tijd voor rust en slaap, een tijd van wakker zijn in contact met de pedagogisch medewerkster die hem verzorgt en een tijd om zelf actief bezig te zijn, al dan niet in contact met andere kinderen. Deze verschillende tijden worden zo georganiseerd dat het kind er optimaal van kan profiteren.

Wij proberen dit bij Hansje Pansje Kevertje ook zo goed mogelijk te organiseren. Hiertoe kennen alle groepen (met uitzondering van de babygroepen) een vast dagritme, welk ritme er als volgt uit ziet:

TIJDSTIP	ACTIVITEIT
07.30 uur	locaties openen: start van de dag; vrij spelen
08.45 uur	gezamenlijk opruimen
09.00 uur	Aan tafel liedjes zingen en/of boekje lezen
09.30 uur	Fruit eten en sap drinken
10.00 uur	verschoon- en toiletronde
10.30 uur	naar buiten of, bij slecht weer, een binnen activiteit
11.00 uur	samen opruimen en handen wassen
11.30 uur	samen lunch
12.30 uur	verschoon- en toiletronde / slapertjes gaan naar bed
13.00 uur	overdracht kindjes die worden opgehaald/gebracht
13.30 uur	poetsen en knutselactiviteit voor de middag wordt voorbereid
14.00 uur	niet-slapertjes doen activiteiten
14.30 uur	verschoon- en toiletronde / slapertjes komen uit bed
14.45 uur	groente voor alle kinderen
15.00 uur	naar buiten of, bij slecht weer, een binnen activiteit
16.30 uur	warm eten
17.00 uur	verschoon- en toiletronde / afronden van huishoudelijke taken
17.00 uur	Kinderen worden opgehaald
18.30 uur	locaties sluiten: einde van de dag

1.6 Positief opvoeden

Zowel Maria Montessori als Emmi Pikler gaan uit van een positieve opvoeding en benadering van de kinderen. In deze paragraaf leest u vooral op welke manier we deze positieve opvoeding bij Hansje Pansje Kevertje toepassen.

Een uitgangspunt in het pedagogisch handelen is dat ieder mens beschikt over veel positieve aspecten. Belangrijk is dat deze positieve kanten ook uit het kind zelf komen. Door als pedagogisch medewerkster een positieve attitude te tonen aan de kinderen, zullen kinderen daar zeker baat bij hebben. Er wordt op een vriendelijke manier met de kinderen gepraat. Kinderen worden serieus genomen, zodat ze zich geaccepteerd voelen als mens. Door in te gaan op de positieve kanten van een kind, krijgt het zelfvertrouwen en zelfrespect. Deze basis wordt al op zeer jonge leeftijd gelegd. Pedagogisch medewerkers luisteren actief naar wat kinderen zeggen. Dit wordt niet alleen geuit in woorden, maar ook non-verbaal in de lichaamstaal die een pedagogisch medewerkster laat zien. Een pedagogisch medewerkster neemt de tijd voor een kind, zodat het voelt dat het belangrijk is en aardig wordt gevonden. Bovengenoemde punten zullen verderop in dit pedagogisch beleidsplan nog wat uitvoeriger worden besproken.

Bij het dagelijks handelen wordt ernaar gestreefd om kinderen zoveel mogelijk op positieve wijze te benaderen. Pedagogisch medewerkers geven zoveel mogelijk het goede voorbeeld in hun gedrag en taal. Een positieve, vriendelijke en open uitstraling is een essentiële voorwaarde voor de houding van een pedagogisch medewerkster. Ondermeer door taal zullen kinderen bij Hansje Pansje Kevertje op een positieve wijze worden gestimuleerd in hun gedrag. Pedagogisch medewerkers benoemen zoveel mogelijk het gedrag dat gewenst is. Stel: Een kind staat op een bank te springen. In plaats van te zeggen: "Niet op de bank springen", zeggen wij dan: "We zitten op de bank." Belangrijk is dat kinderen korte, heldere instructies krijgen. Soms kan er bij worden verteld waarom bepaald gedrag gewenst is, maar dat is afhankelijk van de leeftijd en situatie van het kind.

Bij onze visie is een neutrale houding van een pedagogisch medewerkster heel belangrijk. Als een kind een ander kind slaat moet een pedagogisch medewerkster hier zeker iets van zeggen, maar de manier waarop is hierbij erg belangrijk. Een kind zal moeten leren dat het gedrag van slaan niet kan en dat een ander kind hierdoor verdrietig is omdat dit pijn doet. Een pedagogisch medewerkster zal zoveel mogelijk neutraal moeten blijven in haar gezichtsmimiek waardoor het kind zich niet afgewezen voelt. Het andere kind wordt niet teveel als slachtoffer gezien waardoor het ene kind als 'slecht' en het andere kind als 'zielig/goed' wordt bestempeld. Er wordt respectvol met beide kinderen gecommuniceerd. Belangrijk is ook dat er direct na een voorval met het kind/de kinderen wordt gepraat. Deze communicatie vindt zoveel mogelijk plaats vanuit waarnemingen en in de vorm van 'ik-boodschappen'. 'Ik zag dat je Peter schopte. Ik vind het niet leuk als je iemand schopt. Dat doet pijn.'

In minder erge situaties is het benoemen van je waarneming soms al voldoende om bepaald gedrag bij een kind te doen veranderen, zoals bijvoorbeeld: 'Ik zie dat je met het mes op de tafel krast.'

Kinderen die vaker ongewenst of onprettig gedrag vertonen worden in eerste instantie extra geobserveerd. Belangrijk is vaak om als pedagogisch medewerkster goed in de gaten te krijgen wat er vooraf gaat aan de momenten van ongewenst gedrag. Ook kan het zijn dat er iets is gebeurd in de thuissituatie waardoor het kind opgebouwde frustratie ervaart wat er op het kinderdagverblijf uitkomt.

Om opgebouwde spanning te voorkomen is het ook erg belangrijk dat een kind zijn/haar emoties kan en mag uiten op momenten dat dit belangrijk is. Een kind dat bijvoorbeeld verdrietig is bij het afscheid nemen wordt door een pedagogisch medewerkster liefdevol benaderd met begrip. Ze kan bijvoorbeeld verwoorden: "Je bent verdrietig hè omdat mama nu naar haar werk is? Dat snap ik.... Mama komt jou vanmiddag weer ophalen..... Vind je het fijn om even bij me te zitten of wil je nog even bij het raam

blijven staan?" In dit voorbeeld krijgt het kind de tijd om zijn emoties er even te laten zijn. Het kind wordt niet direct afgeleid of gesust met woorden als: "Nou, zo erg is het toch niet? Mama komt je straks weer ophalen." Heel lief bedoeld waarschijnlijk, maar het kind wordt niet echt serieus genomen. Dit serieus nemen vinden wij belangrijk zonder hierin door te schieten.

In sommige situaties van ongewenst gedrag is negeren een goede optie. Sommige kinderen willen graag aandacht ongeacht of dit positief of negatief is. Als er minder wordt gelet op het gedrag of er niet teveel een issue van wordt gemaakt dan kan het gedrag zich ook ten positieve veranderen.

Wij hebben voor ongewenst gedrag geen standaard oplossingen. We kijken samen in het subteam van pedagogisch medewerkers naar een passende oplossing. Wij kijken hierbij vooral naar het gedrag of de situatie die, voorafgaand aan het ongewenste gedrag, plaatsvindt. We zullen in ieder geval het kind veel observeren en indien nodig of gewenst, gaan we hierover met de ouders in gesprek. Vertoont het kind dergelijk ongewenst gedrag thuis ook? Hoe gaan de ouders hier mee om? Hoe gaan wij hier mee om? Wellicht is het zinvol om gezamenlijk met de ouder(s)/verzorger(s) duidelijke afspraken te maken over de wijze waarop we hier op anticiperen. Hierbij merken wij wel met nadruk op dat de kinderopvangorganisatie hierbij een signalerende functie vervult. Wij zijn in eerste instantie begeleiders/opvoeders en verzorgers van kinderen; geen psychologen, orthopedagogen of dokters. Wanneer zich een situatie voordoet waarop wij als team geen antwoord hebben, dan zullen wij in overleg met de ouder(s)/verzorger(s) deskundige hulp inschakelen.

Een andere manier hoe we bij Hansje Pansje Kevertje omgaan met ongewenst gedrag is gewenst gedrag bekrachtigen. Een kind dat regelmatig ongewenst gedrag laat zien en die de pedagogisch medewerkster vervolgens helpt met tafel dekken kan positief bekrachtigd worden door te zeggen: 'Wat fijn Roos dat je mij helpt. Nu hoef ik het niet alleen te doen.' Onze ervaring is dat bij een voorspelbaar, positief groepsklimaat, waarbij de pedagogisch medewerkster telkens een positieve houding heeft, de kinderen ook positiever reageren dan wanneer dit niet het geval is. Ook het aangeven van duidelijke grenzen is een belangrijke voorwaarde voor een positief groepsklimaat.

HOOFDSTUK 2:

Het pedagogisch klimaat

Om een kind optimale ontwikkelingskansen te bieden, vindt Hansje Pansje Kevertje het belangrijk dat aan een aantal basiscriteria wordt voldaan binnen het pedagogisch klimaat. In dit hoofdstuk worden deze criteria nader toegelicht. Het juiste pedagogisch klimaat opent de deur naar een optimale ontwikkeling voor ieder kind. In dit hoofdstuk beschrijven we 5 basiscriteria/doelen.

2.1 basisdoel 1: emotionele veiligheid

Het woord **veiligheid** heeft ons inziens betrekking op twee aspecten. Ten eerste betekent het dat de omgeving -waarin het kind zich ontwikkelt - dusdanig moet zijn ingericht dat de kans op lichamelijk letsel zo gering mogelijk is; de omgeving is letterlijk veilig. Hierbij kan gedacht worden aan: kindvriendelijk en solide speelmateriaal, beveiliging van de omgeving door middel van traphekjes, afscherming van scherpe punten, vingersafes op de deuren, afgeschermd stopcontacten en brandpreventie- maatregelen.

Daarnaast betekent **veiligheid** dat het kind zich emotioneel veilig bij ons voelt. Het voelt zich thuis, vertrouwd en beschermd bij Hansje Pansje Kevertje. Het kind moet het gevoel hebben dat het een plaats heeft binnen de groep en welkom is. Deze emotionele veiligheid wordt onder andere verkregen door: vaste stamgroepen. Wij werken binnen onze kinderopvangorganisatie met zogenaamde 'horizontale stamgroepen'. Dit zijn groepen waarbinnen wekelijks een vast aantal kinderen van dezelfde leeftijd worden opgevangen. De kinderen worden ook opgevangen door vaste pedagogisch medewerkers.

Daarnaast word er veiligheid aan de kinderen geboden door een vast en voorspelbaar dagritme, gevoelens van kinderen serieus te nemen, vaste rituelen (bijvoorbeeld bij verjaardagen of het afscheid nemen), consequent op te voeden en regels te hanteren die voor kinderen duidelijke grenzen aangeven.

Door emotionele veiligheid te bieden ervaart het kind dat de pedagogisch medewerkster hem/haar serieus neemt en helpt bij onprettige en moeilijke situaties. Naarmate de band met de pedagogisch medewerkster sterker is, durft het kind meer op onderzoek uit te gaan en kan het ontspannen de wereld ontdekken.

2.2 basisdoel 2: 'Rust, reinheid en regelmaat' (=hygiëne)

In een drukke omgeving komen zoveel indrukken op een kind af, dat het deze nauwelijks kan verwerken. Daarom is een zekere mate van rust belangrijk. Om deze rust te waarborgen wordt bijvoorbeeld niet teveel speelmateriaal in één keer aangeboden, want dan zou het kind overspoeld kunnen raken. Een rustige groepsruimte vraagt van pedagogisch medewerkers om goed naar de ruimte te kijken. Hangt er niet teveel aan de muur? Wat er hangt, is dat (nog steeds) functioneel voor het kind, hangt het op de goede hoogte en zou het ook rustiger (bijv. meer geordend) kunnen?

Rust wordt ook gecreëerd door een bepaalde regelmaat te bieden. Zo wordt er bijvoorbeeld op alle groepen (met uitzondering van de babygroep) een vast dagritme aangehouden. Een andere manier om rust en regelmaat te bieden is het streven naar de aanwezigheid van vaste pedagogisch medewerkers op de groepen, zodat de kinderen altijd een bekend gezicht zien. Het komt weleens voor dat een pedagogisch medewerkster van bijvoorbeeld de Elfjes bij de Guppies staat, maar er wordt altijd voor gezorgd dat er een vaste pedagogisch medewerkster bij staat, die bekend is met de kinderen.

Daarnaast kan het aanbieden van een rustige activiteit of een stilte-spelletje bijdragen aan een rustige sfeer. Door de voorbereide omgeving heel doordacht in te richten, ontstaat er vaak al veel rust.

Een van de belangrijkste voorwaarden voor een rustige speel/werkomgeving is de rust in de houding en stem van de pedagogisch medewerkster. Een pedagogisch medewerkster die innerlijk en uiterlijk veel rust uitstraalt zal dit uitstralen op de groep. Voor pedagogisch medewerkers bij Hansje Pansje Kevertje is dit een terugkerend aandachtspunt.

Daarnaast is het voor een professionele kinderopvangorganisatie van belang dat de zorg hygiënisch en veilig wordt aangeboden. Kinderen zijn gevoelig voor bacteriën en onreinheden. Vooral hele jonge kinderen stoppen veel voorwerpen in hun mond.

Om ziektes zoveel mogelijk te voorkomen is het zaak om zo hygiënisch mogelijk te werken. Om dit zo goed en efficiënt mogelijk te kunnen doen, heeft Hansje Pansje Kevertje een aantal belangrijke maatregelen getroffen. Diverse maatregelen zijn bovendien vastgelegd in protocollen en werkinstructies.

Voorbeelden van maatregelen die Hansje Pansje Kevertje neemt zijn:

- Dagelijks afwassen van speelgoed; regelmatig schoonmaken van de ballenbak;
- Dagelijks vegen en/of dweilen, met name daar waar de kinderen kruipen;
- Geen handdoeken om je handen mee af te drogen, maar papieren doekjes;
- Na elke luierverschoning dienen de handen te worden gewassen. Daarnaast dient het verschoonkussen te worden ontsmet indien dat noodzakelijk is voor de hygiëne;
- Kinderen die besmet zijn met bijvoorbeeld de waterpokken, worden (ondermeer vanuit hygiënisch oogpunt) zolang de blaasjes nog niet zijn ingedroogd, geweerd van de kinderopvanglocatie;
- Iedere baby heeft een eigen flesje dat, na elke voeding, wordt gesteriliseerd;
- Beddengoed wordt dagelijks, indien nodig, gewisseld;
- Beddengoed wordt daarnaast wekelijks ALTIJD 1 keer extra gewisseld.

Naast de zorg voor een hygiënische omgeving is het ook van belang dat de persoonlijke hygiëne van het kind in acht wordt genomen. Voorbeelden van maatregelen zijn:

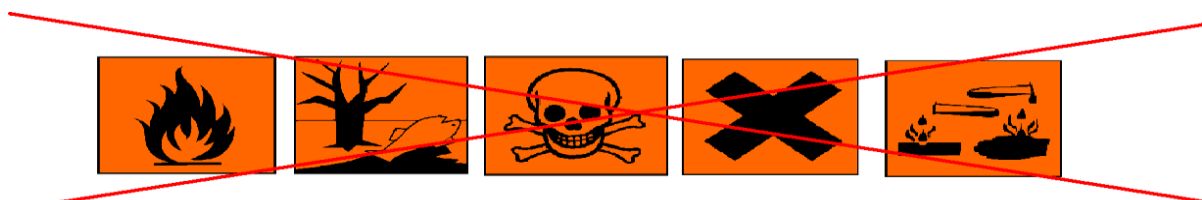
- De kinderen worden meerdere keren per dag verschoond;
- Na het plassen, altijd handen wassen (ook pedagogisch medewerksters!);
- De handen van kinderen en pedagogisch medewerkers worden voor en na het eten gewassen.

2.2.1 Hygiëne door schoonmaakmiddelen: veilig en effectief!

Wij gebruiken zoveel als mogelijk schoonmaakmiddelen die veilig zijn voor kinderen, maar wel effectief zijn en het milieu zoveel als mogelijk ontzien. De hygiëne moet hierbij dus wel gewaarborgd zijn. Het schoon houden van de groepsruimten voor kinderen en alle andere gebruikruimten wordt dagelijks gerealiseerd, zodat kinderen met zo weinig mogelijk bacteriën en andere mogelijk ziekte veroorzakende kiemen en stoffen in aanraking komen. De schoonmaakmiddelen staan in een afsluitbare kast, veilig opgeborgen, zodat kinderen geen gevaar lopen dat ze hiermee in aanraking kunnen komen.

- **Gevarensymbolen:**

Op de schoonmaakmiddelen kunnen bepaalde gevarensymbolen voorkomen welke aangeven in welke mate deze producten gevaarlijk kunnen zijn voor de gezondheid van kinderen en volwassenen. Deze ziet u hieronder! Het kruis door de gevarensymbolen betekent dat deze producten dus ongeschikt zijn voor kinderen. Dit is dan ook een reden waarom er gevarensymbolen op de producten staan.

2.3 basisdoel 3: De overdracht van waarden en normen

Waarom is aandacht voor waarden en normen belangrijk en hoe kunnen wij de ontwikkeling van waarden en normen stimuleren?

Waarden en normen zijn belangrijk omdat ze richting geven aan ons bestaan: ze beïnvloeden ons doen en laten, ons zelfbeeld en zelfvertrouwen, onze relaties met anderen. Vaak zijn we ons nauwelijks bewust, dat we waarden en normen hanteren. Laat staan dat we ons realiseren welke waarden en normen we hanteren. Om meer greep te krijgen op ons eigen gedrag en dat van anderen, is het belangrijk dat we ons realiseren welke waarden en normen erachter steken. Voortdurend toetsen we ons eigen en andermans doen en laten aan waarden en normen. Welke waarden en normen dat zijn, hangt van veel factoren af, bijvoorbeeld: opvoeding, levensbeschouwing, levenservaring en levensomstandigheden. Het is niet verwonderlijk dat normen en waarden waarmee kinderen worden geconfronteerd, nogal eens met elkaar in strijd zijn: wat thuis mag, mag niet altijd binnen de kinderopvangorganisatie of omgekeerd. Daarom is het belangrijk, dat we kinderen leren omgaan met waarden en normen. Door kinderen te helpen waarden en normen te verhelderen, helpen we hen bewust te worden van hun eigen denken en handelen, met als achterliggend doel een groeiende zelfstandigheid, toenemend zelfvertrouwen en een zelfbewuste levenshouding.

Pedagogisch medewerkers laten kinderen kennismaken met de consequenties van hun gedrag, zowel in positieve alsook in negatieve zin. Daarmee probeert men kinderen te laten zien, wat hun gedrag teweeg brengt. Afhankelijk van de leeftijd van het kind wordt het onwenselijke gedrag besproken. Binnen de buitenschoolse opvang leren kinderen om te gaan met de consequenties van hun gedrag door ze verantwoordelijkheden te geven (uiteraard afhankelijk van de leeftijd van een kind). Als er rommel wordt gemaakt, dan moeten zij die rommel ook weer zelf opruimen.

Zo zijn er binnen elke afzonderlijke stamgroep (KDV en BSO, met uitzondering van de babygroep) bepaalde afspraken en regels ('de 10 groepsregels'). Als kinderen zich hier niet aan houden, dan worden zij hier nadrukkelijk op aangesproken en wordt hen verteld waar die afspraak of regel ook weer voor diende. Anderzijds worden de kinderen uiteraard ook geprezen als zij zich wel aan de afspraken en regels houden.

Hoe kan de ontwikkeling van waarden en normen verder gestimuleerd worden?

Groepsleiding dient zowel nadruk te leggen op het verhelderen en ontwikkelen van waarden en normen alsook op de overdracht van waarden en normen, waarbij bij het bespreken van waarden en normen zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van alledaagse situaties. Kinderen worden niet gestraft; veel belangrijker is om een kind de gevolgen van zijn of haar gedrag te laten ervaren. Belangrijk hierbij is uiteraard wel dat ook groepsleiding zich aan de regels houdt!. Zij vormen voor alle kinderen binnen onze organisatie een voorbeeld en zijn derhalve van zeer groot belang bij een juiste overdracht van waarden en normen!

Welke waarden en normen zijn dan juist?

Bij het ontwikkelen en verhelderen van waarden en normen, gaat het erom dat kinderen zich bewust worden van hun handelen door erop te reflecteren. Hierbij spelen de volgende aspecten een belangrijke rol:

- Laat kinderen bewust kiezen
- Laat kinderen verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen keuze.
- Overdenk samen met kinderen alternatieven (voor- en nadelen, consequenties).

Als een kind negatief gedrag vertoont, dan wordt dat door de pedagogisch medewerkers gecorrigeerd. Onder negatief gedrag verstaan we:

Speelgoed van elkaar afpakken, een ander kind pijn doen of een ander kind pesten. Voordoen hoe het wel moet en duidelijk aangeven welk gedrag niet wordt geaccepteerd en waarom dit niet geaccepteerd wordt, is heel belangrijk. Het is hierbij van belang om de gevoelens van het kind dat de pijn aangedaan is of werd gepest, bespreekbaar te maken.

Enkele voorbeelden uit de dagelijkse praktijk:

- Als een kind een ander kind omver duwt, grijpt de groepsleiding in en zegt: "Ik vind het niet fijn als je andere kinderen duwt, kijk eens wat je gedaan hebt". Je laat hem/haar de gevolgen van zijn/haar eigen gedrag zien. Dit is uiteraard wel afhankelijk van de leeftijd van het kind.
- Wanneer kinderen op de BSO knoeien met bijvoorbeeld limonade, plak, verf, laten de pedagogisch medewerkers de kinderen zelf een doekje halen en het opruimen.
- Een kind dat met fietsen telkens andere kinderen omver rijdt krijgt eerst een waarschuwing en als dat niet helpt mag hij/zij even niet meer fietsen.
- Een kind dat een ander kind pijn heeft gedaan, wordt geleerd om het weer goed te maken door bijvoorbeeld "sorry" te zeggen.
- Als kinderen fruit wordt aangeboden, dan zegt de betreffende pedagogisch medewerkster "Alsjeblieft".
- Als een kind iets naar een pedagogisch medewerkster komt brengen, zegt de betreffende pedagogisch medewerkster "Dank je wel".
- Kinderen leren dat het speelgoed voor iedereen is en dat er ook samen mee gespeeld kan worden.
- Als de kinderen hun boterhammetjes gaan eten, zegt iedereen "Smakelijk eten" tegen elkaar.
- Na het plassen, handen wassen!

2.4 basisdoel 4: Sociale competenties

Dit zijn de mogelijkheden die elk kind heeft of kan ontwikkelen met betrekking tot zijn/haar gedrag en emoties ten opzichte van anderen. Wij vinden het erg belangrijk dat kinderen leren om op een positieve manier met elkaar om te gaan, op een goede manier weerbaar kunnen zijn of om een ruzie op te kunnen lossen. De groepsleiding begeleidt de ontwikkeling van het sociale gedrag en zij stimuleren het sociale gevoel van de kinderen, waarbij ieder kind in de groep gelijk is. Door kinderen te stimuleren om elkaar te helpen leren de kinderen rekening te houden met elkaar.

Samen leren, samen spelen

Sociaal gedrag, zoals bijvoorbeeld op je beurt kunnen wachten, rekening houden met anderen, om de beurt spelen met favoriet speelgoed en leren samen te spelen en samen te delen, is goed aan te leren wanneer kinderen zien dat leeftijdsgenootjes en groepsleiding het goede voorbeeld geven. Het is hierbij belangrijk om duidelijke regels te hebben binnen iedere afzonderlijke stamgroep (deze regels zijn uiteraard afgestemd op de leeftijd van de kinderen die in de betreffende stamgroep worden opgevangen) en als de groepsleiding zich hieraan conformeert. Kinderen corrigeren elkaar dan vaak al zelf.

Leren omgaan met ruzie

In bepaalde fases kunnen kinderen overal ruzie over maken. Over bijvoorbeeld het afpakken van speelgoed of omdat de één voor zijn beurt van de glijbaan gaat. Grotere kinderen kunnen bijvoorbeeld ruzie krijgen als één zich niet aan de spelregels houdt of vals speelt. Ruzie bij kinderen heeft vaak te maken met competitie. Sommige kinderen zijn heel bezitterig en worden snel boos.. Bij jonge kinderen gaan ruzies meestal over heel primaire dingen als het speelgoed. Er wordt vaak bij geslagen, geduwd of geknepen en gegild. Bij grote kinderen gaat het meer over de vriendschap en hoe ze met elkaar omgaan.

Ruzies motiveren kinderen om te praten, te onderhandelen, zichzelf te verdedigen, zich te verdiepen in de gevoelens en gedachten van anderen, hun emoties te boven te komen en hun gevoelens bewust te reguleren. Volwassenen kunnen kinderen hierin 'de weg wijzen hoe je dit moet doen'.

Tóch kunnen kinderen de meeste ruzies best zelf oplossen. Maar soms is het zo dat de verhoudingen tussen kinderen zo ongelijk zijn, dat ze er zelf niet uitkomen. Als één kind bijvoorbeeld altijd de neiging heeft alles af te pakken van de ander, wordt dat te zwaar voor het andere kind. Of als een kind altijd stiekem de ander pijn doet, door te knijpen, te duwen of te bijten, dan is hulp wel nodig.

Meestal kijkt de groepsleiding de ruzie eerst heel even aan, voordat ze ingrijpt. Zo krijgen kinderen de kans om het zelf op te lossen én krijgen ze minder aandacht als ze ruzie maken. Want, en dat klinkt misschien vreemd, elke vorm van aandacht - ook bij ruzies - is een beloning. Komen kinderen er echt zelf niet uit, dan grijpt de groepsleiding uiteraard onmiddellijk in om het ontstane conflict gezamenlijk en door met elkaar te praten weer op te lossen. Zo leren kinderen ook tegelijkertijd hoe prettig het is om het zelf weer goed te maken!

Aardig doen tegen elkaar

Het is belangrijk om kinderen al jong te leren dat het fijn is om aardig tegen elkaar te doen. Op deze wijze leer je kinderen al jong om respect te hebben voor elkaar en dat het belangrijk is dat je anderen om je heen net zo bejegend zoals je zelf ook bejegend wil worden. Ook is het belangrijk dat kinderen leren dat, ook al zijn er onderlinge verschillen, je tóch allemaal gelijk bent aan elkaar. Niemand heeft een 'streepje voor'; iedereen is gelijk! Daarnaast zijn: 'eerlijk zijn tegen elkaar' en 'elkaar kunnen vertrouwen' uitgangspunten die in de dagelijkse omgang met elkaar telkens terugkeren!

Enkele voorbeelden uit de dagelijkse praktijk:

- Kinderen binnen de 'Wipneusjes' (begin 31 maanden tot en met 48 maanden) helpen elkaar met bijvoorbeeld het aantrekken van de jas of bij het maken van een puzzel.
- Indien favoriet speelgoed bezet is, dan geldt de regel dat de kinderen om de beurt met het favoriete speelgoed mogen spelen of, nog liever, samen spelen met favoriet speelgoed!
- Als kinderen ruzie maken met elkaar, ziet de groepsleiding er op toe dat de ruziënde kinderen de ruzie eerst zelf probeert op te lossen. Lukt dit niet, dan pas grijpt de groepsleiding in.
- Als de kinderen fruit gaan eten, dan wachten alle kinderen totdat iedereen wat heeft.

2.5 basisdoel 5: Persoonlijke competenties

De capaciteiten van een kind hangen samen met wat het kind in aanleg heeft gekregen. De aanleg is wat de mens in het leven van zichzelf meebrengt, van binnenuit. We kunnen die aanleg zien als de ontwikkelingsmogelijkheden van de mens. Die mogelijkheden zijn nog niet uitgebouwd, ze zijn nog maar 'in aanleg'. Het uitbouwen van deze mogelijkheden moet het kind zelf doen. Andere mensen kunnen dit voor hem/haar vergemakkelijken, maar uiteindelijk is het kind zelf degene die alles in zich op moet nemen en het zich eigen moet maken. Belangrijk voor de ontwikkeling van een kind is - naast het niveau dat hij/zij al heeft bereikt - het telkens net een stapje verder te helpen. Wat een kind vandaag met hulp van een volwassene kan, zal het in de toekomst zelfstandig kunnen. Het kind wordt uitgedaagd zijn/haar capaciteiten te gebruiken. Hierbij is het echter van belang dat het kind niet onder- of overvraagd wordt en dat pedagogisch medewerkers oog hebben voor de ontwikkelingsmogelijkheden van elk individu. Elk kind is immers uniek!

Daarom wordt, naast groepsprocessen, aandacht besteed aan het individuele kind. De persoonlijke aandacht kan het kind extra ondersteunen in zijn ontwikkeling. Belangrijk voor de persoonlijke competentie van ieder kind is het aanbieden van een rijke voorbereide omgeving en diverse activiteiten waarbij alle ontwikkelingsgebieden aan bod (kunnen) komen. Daarnaast ontwikkelt het kind zich voornamelijk door eigen spel. In dit spel maakt een kind keuzes. Ieder kind heeft zijn/haar voorkeuren. Het ene kind zal zich daarom meer ontwikkelen op het ene ontwikkelingsgebied dan op het andere.

Door middel van observatie ('de groeiwijzer') worden achterstanden en/of voorsprongen in de ontwikkeling gesignaleerd. Er worden middelen aangeboden die het kind uitdagen om zich verder te ontwikkelen. Ouders worden van de ontwikkeling van hun kind op de hoogte gehouden. Indien nodig wordt er advies gegeven om een hulpverlenende instantie, zoals een logopedist, in te schakelen. We willen kinderen echter zo min mogelijk met elkaar vergelijken. We kijken vooral of er een ontwikkeling zichtbaar is in de persoonlijke ontwikkelingslijn van het kind. We borduren in eerste instantie voort op wat een kind allemaal wél kan.

2.6 Het spel

Kind en spel zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en spel neemt in het leven van een kind een grote plaats in. Spel is een middel waardoor kinderen zich kunnen ontwikkelen. Door spel leert een kind zichzelf en de wereld om zich heen kennen. Het kind is zelfontdekkend bezig en doet dit in zijn/haar eigen tempo en naar eigen kunnen. Door te spelen doet het kind zintuiglijke ervaringen op, waardoor hij/zij de omgeving leert kennen en deze informatie leert verwerken. Spelen betekent leren, maar ook werken, want voor kinderen is spelen een hele serieuze aangelegenheid. Kinderen benoemen het zelf ook regelmatig als werk!

Door spel wordt ook de motorische ontwikkeling geoefend; door bijvoorbeeld te rennen, te klimmen of te rollen met een bal. Spel bevordert tevens de cognitieve ontwikkeling; het kind leert met spel de eigenschappen van voorwerpen kennen en leert verbanden leggen. Blokken worden geordend van groot naar klein en je kunt ze stapelen. Kinderen geven taal aan hun spel.

Daarnaast bevordert spel de sociaal-emotionele ontwikkeling. Kinderen moeten op hun beurt wachten en met andere kinderen omgaan. Ze leren samenwerken en rekening houden met wensen en behoeften van anderen. Het kind leeft zich uit in zijn /haar spel waardoor hij/zij zijn emoties kan naspelen, wat hem/haar helpt bij het verwerken ervan.

Kortom: het spel is het middel bij uitstek om alle ontwikkelingsgebieden te prikkelen. Ruimte om te spelen, zien wij daarom als een voorwaarde voor ontwikkeling. Het spel van kinderen kan diverse vormen aannemen. Spelen kan zowel buiten als binnen en zowel samen als alleen. Voorbeelden van spel zijn: het vrije spel, kring- en zangspelen en tikspelen.

Bij vrij spelen mogen kinderen zelf kiezen wat ze willen doen. Hierdoor leren ze een eigen keuze te maken, ze bepalen met welk materiaal ze graag spelen, maar ook met wie, waar in de ruimte en hoe lang. De groepsruimtes bieden hiertoe veel gelegenheid, zoals: zelf een boekje lezen, werken met divers materiaal, puzzelen enzovoort. Soms worden kinderen gestimuleerd in het vrije spel, omdat ze telkens met hetzelfde spelen of om het spel wat meer te sturen, zodat de kinderen leren er wat meer uit te halen, maar niet teveel en niet onnodig.

Bij gezamenlijke spellen worden kinderen uitgenodigd om mee te doen. Als ze dit echter niet willen, wordt hier niet op aangedrongen. Misschien wil een kind een volgende keer wel meedoen. Om het spel van kinderen te bevorderen is het van belang dat het kind zich veilig en geaccepteerd voelt; het kind moet tijd en rust krijgen om ongestoord te kunnen spelen. Het kind moet de kans krijgen om zelf te bepalen hoe er gespeeld moet worden.

Ten aanzien van het speelgoed worden er een aantal regels gehanteerd:

- het speelgoed moet veilig zijn;
- het moet aansluiten bij de leeftijd, mogelijkheden en belevingswereld van het kind;
- spelmateriaal moet uitnodigen tot herhaling en geconcentreerd spel;
- spelmateriaal moet uitnodigen tot ontdekken, ervaren en leren;
- speelgoed moet uitdagen en ruimte laten voor de eigen fantasie van het kind.

Meer informatie over de spelontwikkeling kunt u lezen in bijlage 1 'De ontwikkelingsgebieden', hoofdstuk 7 'spelontwikkeling'.

HOOFDSTUK 3:

De groepen

In deze paragraaf willen we ingaan op de praktijk van alledag. Om dit te concretiseren beschrijven we de gehanteerde dagindeling en de opbouw van de verschillende groepen en locaties.

3.1 De opbouw en de grootte van de groepen

Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje heeft 1 KDV-locatie: 'locatie Groene Kruisstraat'. Op deze locatie worden de kinderen opgevangen binnen horizontale groepen (totaal 4 groepen KDV: 2 groepjes van 0-1,5 jarigen, waarbij we de allerkleinsten (van 0 tot ongeveer 12 maanden) bij voorkeur bij elkaar op een groepje plannen en de al wat grotere kindjes ook zoveel mogelijk bij elkaar plannen), 1 groepje van 1,5-2,5 jarigen en 1 groepje van 2,5-4 jarigen. Hier is om een aantal redenen voor gekozen, namelijk:

- Op deze manier kunnen pedagogisch medewerkers gericht inspelen op het ontwikkelingsniveau van kinderen;
- de veiligheid van de kinderen is beter gewaarborgd, omdat een dreumes of peuter tijdens zijn spel bijvoorbeeld een baby niet kan bezeren;
- voor baby's wordt hierdoor tevens de rust gewaarborgd omdat zij niet omringd zijn door enthousiast spelende en ontdekkende dreumesen en peuters;
- de dag kan beter worden gestructureerd, omdat alle kinderen vrijwel een zelfde ritme hebben.
- Voor dreumesen en peuters is het prettig dat hun spel of activiteit niet gehinderd wordt door jongere of oudere kinderen; hetzij door geluid (zoals bijv. een huilende baby), hetzij door gedrag.
- De inrichting van de ruimten en de geboden activiteiten zijn op deze wijze aangepast aan de wensen en de behoeften van de kinderen in de betreffende leeftijdscategorie.

Hieronder staan de verschillende groepjes weergegeven. Ook staat hierbij weergegeven hoe deze groepen eruit zien en waarom we hiervoor hebben gekozen:

- De Boskabouters (0 tot en met 18 maanden)

Binnen deze stamgroep kunnen maximaal 8 kinderen per dag(deel) opgevangen worden door een vast team bevoegde pedagogisch medewerkers. Voor deze groep geldt in ieder geval een beroepskracht-kindratio van 1 op 3 voor kinderen van 0-12 maanden; dat wil zeggen dat voor elke 3 aanwezige baby boskabouters er 1 pedagogisch medewerker aanwezig is. Het personele team dat wekelijks leiding geeft aan deze groep, bestaat uit een aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers dat voornamelijk op de kaboutergroep werkzaam is. Het betreft een vast team van medewerkers welke minimaal de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk (SPW) met succes hebben afgerond en al enige jaren werkzaam zijn binnen de kinderopvangbranche! In geval van ziekte of verlof van één of meer collega's, kan het incidenteel voorkomen dat dit team daarnaast ondersteunt wordt door een medewerker uit één van de andere groepen!

- De Elfjes (0 tot en met 18 maanden)

Binnen deze stamgroep kunnen maximaal 8 kinderen per dag(deel) opgevangen worden door een vast team bevoegde pedagogisch medewerkers. Voor deze groep geldt in ieder geval een beroepskracht-kindratio van 1 op 3 voor kinderen van 0-12 maanden; dat wil zeggen dat voor elke 3 aanwezige baby elfjes er 1 pedagogisch medewerker aanwezig is. Het personele team dat wekelijks leiding geeft aan deze groep, bestaat uit een aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers dat voornamelijk op de kaboutergroep werkzaam is. Het betreft een vast team van medewerkers welke minimaal de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk (SPW) met succes hebben afgerond en al enige jaren werkzaam zijn binnen de kinderopvangbranche! In geval van ziekte of verlof van één of meer collega's, kan het incidenteel voorkomen dat dit team daarnaast ondersteunt wordt door een medewerker uit één van de andere groepen!

- De Guppies (van begin 19 de maand tot en met 30 maanden)

Binnen deze stamgroep kunnen maximaal 10 kinderen per dag(deel) opgevangen worden door een vast team bevoegde pedagogisch medewerkers. Voor deze groep geldt een beroepskracht-kind ratio van 1 op 5 voor kinderen van begin 19de maand tot aan de leeftijd van 2 jaar en een beroepskracht-kind ratio van 1 op 8 voor kinderen vanaf 2 jaar en ouder; Het personele team dat wekelijks leiding geeft aan deze groep, bestaat uit een aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers dat voornamelijk op de Guppiegroep werkzaam is. Het betreft een vast team van medewerkers welke minimaal de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk (SPW) met succes hebben afgerond en al enige jaren werkzaam zijn binnen de kinderopvangbranche! In geval van ziekte of verlof van één of meer collega's, kan het incidenteel voorkomen dat dit team daarnaast ondersteunt wordt door een medewerkster uit één van de andere groepen!

- De Wipneusjes (Peuterplusgroep: vanaf begin 31ste maand tot en met 48 maanden)

Binnen deze stamgroep kunnen maximaal 16 kinderen per dag(deel) opgevangen worden door een vast team bevoegde pedagogisch medewerkers. Voor deze groep geldt een beroepskracht-kindratio van 1 op 8; dat wil zeggen dat voor elke 8 aanwezige wipneusjes er 1 pedagogisch medewerkster aanwezig is. Het personele team dat wekelijks leiding geeft aan deze groep, bestaat uit een aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers dat voornamelijk op de wipneusjesgroep werkzaam is. Het betreft een vast team van medewerkers welke minimaal de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk (SPW) met succes hebben afgerond en al enige jaren werkzaam zijn binnen de kinderopvangbranche! In geval van ziekte of verlof van één of meer collega's, kan het incidenteel voorkomen dat dit team daarnaast ondersteunt wordt door een medewerkster uit één van de andere groepen!

- Wat is beroepskracht kind-ratio

De beroepskracht-kind ratio (BKR) is de verhouding tussen het aantal beroepskrachten en het aantal kinderen in de groep bij de kinderopvangorganisatie. Voor de berekening van het aantal beroepskrachten op een groep is een rekentool ontwikkeld die voor iedereen beschikbaar is en is te downloaden op internet. Elke kinderopvangorganisatie dient zich te houden aan de ratio die de rekentool aangeeft, behoudens gegeven wettelijke uitzonderingen. Tot nadere uitleg zijn wij graag bereidt.

3.2 De dagindeling

Regelmaat en structuur in de dagindeling is voor kinderen heel belangrijk. Het biedt kinderen rust en veiligheid; zij voelen zich hierdoor op hun gemak en kunnen op hun omgeving vertrouwen. Om de dagindeling voor alle kinderen visueel te maken, maken wij op alle groepen (met uitzondering van de babygroepen) gebruik van zogenaamde 'dagritmekaarten' bijvoorbeeld 'Tes en Taco'. Dergelijke dagritmekaarten bieden de pedagogische medewerkers en de kinderen een leuk en doelgericht begin van de dag op het gebied van structuur, duidelijkheid, veiligheid, emoties, taal en communicatie, waar op een participerende wijze de dag wordt doorgenomen. De emotiekaarten hebben als doel kinderen bewust te maken van hun gevoelens. Het idee is dat de pedagogisch medewerkers de activiteiten van de ochtend en de middag scheiden. Op deze manier wordt er rekening gehouden met het vermogen van peuters om maar een deel van de dag te overzien. Dit is vooral belangrijk voor kinderen die maar 1 of 2 dagen per week komen, omdat zij elke week weer opnieuw moeten wennen aan de dagindeling op het kinderdagverblijf. Gezien het feit dat de inbreng en de betrokkenheid van kinderen in deze situatie essentieel is, hangen deze kaarten op ooghoogte van het kind.

Een dag binnen één van onze groepen (met uitzondering van de babygroepen) ziet er globaal als volgt uit:

3.3

TIJDSTIP	ACTIVITEIT
07.30 uur	locaties openen: start van de dag; vrij spelen
08.45 uur	gezamenlijk opruimen
09.00 uur	Aan tafel liedjes zingen en/of boekje lezen
09.30 uur	Fruit eten en sap drinken
10.00 uur	verschoon- en toiletronde / slapertjes gaan naar bed
10.30 uur	naar buiten of, bij slecht weer, een binnen activiteit
11.00 uur	samen opruimen en handen wassen
11.30 uur	samen lunch
12.30 uur	verschoon- en toiletronde / slapertjes gaan naar bed
13.00 uur	overdracht kindjes die worden opgehaald/gebracht
13.30 uur	poetsen en knutselactiviteit voor de middag wordt voorbereid
14.00 uur	niet-slapertjes doen activiteiten
14.30 uur	verschoon- en toiletronde / slapertjes komen uit bed
14.45 uur	groente voor alle kinderen
15.00 uur	naar buiten of, bij slecht weer, een binnen activiteit
16.30 uur	warm eten
17.00 uur	verschoon- en toiletronde / afronden van huishoudelijke taken
17.00 uur	Kinderen worden opgehaald
18.30 uur	locaties sluiten: einde van de dag

Opendeurenbeleid

Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje hecht veel waarde aan het waarborgen van veiligheid bij onze kinderen. Vaste stamgroepen zijn daarom van groot belang. Maar daarnaast willen wij kinderen de mogelijkheid bieden hun nieuwsgierigheid en ontwikkeling te kunnen prikkelen. Naarmate kinderen ouder worden, hebben zij bovendien behoefte aan een grotere leefomgeving.

Daarom zijn er momenten waarop kinderen hun stamgroep kunnen verlaten, zodat kinderen de gelegenheid krijgen om hun omgeving buiten hun eigen groep te verkennen, waarbij zij tevens in contact komen met kinderen van andere groepen. Hierbij valt te denken aan de volgende situaties:

- Als een kind buiten wil gaan spelen;
- Als een kind wil deelnemen aan een activiteit, die plaatsvindt binnen een andere stamgroep, bijv. bij een voorleesochtend, een poppenkastvoorstelling of een muziekochtend;
- Als een kind wil samenspelen met zijn/haar broertje of zusje, welke op dat moment in een andere stamgroep wordt opgevangen;
- Als een kind deelneemt aan één van de extra activiteiten die er georganiseerd worden in het activiteiten-lokaal;
- Wanneer aan het einde van de dag op elke stamgroep de bezetting nog maar laag is, worden de kinderen die er nog zijn, gezamenlijk opgevangen in één groepsruimte;
- Soms komt het voor dat er op een middag een aantal kinderen, als gevolg van ziekte of anderszins, afwezig zijn. In sommige gevallen wordt dan besloten om groepen met elkaar samen te voegen, waardoor een kind die middag niet wordt opgevangen in de eigen stamgroep ruimte, maar in een andere stamgroep ruimte.
- Op bijvoorbeeld de woensdag- en vrijdagmiddagen is de kind bezetting doorgaans lager in vergelijking met de overige (mid)dagen. Groepen kunnen dan worden samengevoegd, uiteraard wel met schriftelijke toestemming van de ouders (toestemmingsformulier);

- In vakantieperiodes (als veel kinderen afwezig zijn), worden groepen samengevoegd. Uiteraard met schriftelijke toestemming van de ouders (toestemmingsformulier);
- Bij aanvraag van een incidentele extra opvangdag door een ouder, kan het voorkomen dat binnen de eigen stamgroep van het betreffende kind geen plaats meer is. Alleen met schriftelijke toestemming (via e-mail) van de betreffende ouder die om de incidentele, extra opvang gevraagd heeft, wordt dan de incidentele extra opvang gerealiseerd binnen een andere stamgroep, dan de eigen basisgroep

Voorop staat dat wij in ons dagelijks pedagogisch handelen zoveel mogelijk aansluiten bij de interesses en mogelijkheden van ieder individueel kind. Dit betekent dat je als pedagogisch team er altijd naar streeft dat, indien een kind in het kader van het 'open deuren beleid' zijn/haar eigen stamgroepsruimte verlaat, hij/zij zich hier prettig bij moet voelen en hierdoor in staat is zelf initiatief te nemen bij de nieuwe dingen die hij/zij wil ontdekken.

Van het allergrootste belang hierbij is te vermelden dat een kind buiten de eigen stamgroep **mag** gaan spelen/deelnemen aan een activiteit buiten zijn/haar eigen stamgroep; **het hoeft niet!** De kinderen zelf worden daardoor rustiger en kunnen meer hun eigen ontwikkeling volgen; zij kunnen iets gaan doen op het moment dat ze er echt aan toe zijn!

3.4 Structurele extra opvang

Indien ouders structurele extra opvang wensen, dan wordt er door de planner eerst bekeken of er binnen de eigen stamgroep van het betreffende kind een plaatsingsmogelijkheid is op het door de ouder gewenste dagdeel. Indien dit het geval is, dan wordt er een nieuwe plaatsingsovereenkomst (in tweevoud) opgemaakt, waarin de nieuwe opvangsituatie is opgenomen. **Hierin is ook expliciet opgenomen vanaf welk moment de nieuwe opvangsituatie in gaat en wanneer deze weer zal eindigen.** Is er binnen de eigen stamgroep van het betreffende kind geen plaatsingsmogelijkheid voor wat betreft de gevraagde structurele extra opvang, dan wordt de ouder opvang aangeboden binnen een andere groep, dan de vaste stamgroep van het kind. De ouder kan er dan voor kiezen om met ingang van een vooraf overeengekomen datum alle opvang te gaan laten plaatsvinden in een andere stamgroep, of enkel het structureel gevraagde extra dagdeel. In beide situaties wordt de keuze van de ouder duidelijk omschreven en vastgelegd in een nieuwe plaatsingsovereenkomst. Indien een ouder niet akkoord gaat met opvang in een andere groep dan de stamgroep van het kind, dan wordt het betreffende kind op de wachtlijst geplaatst en ontvangt de ouder van onze organisatie schriftelijk bericht zodra er wel plaats is op de door de ouder gevraagde extra opvangdag.

3.5 Wenbeleid

Het eerste bezoek aan een kinderdagverblijf is een behoorlijke stap. Niet alleen voor een kind zelf, maar ook voor de ouder(s)/verzorger(s). Dat geldt vooral voor ouders van baby's of dreumesen; de zorg voor hun kind wordt dan vaak voor het eerst aan vreemden uit handen en zal gedeeld gaan worden met de pedagogisch medewerkers van de nieuwe groep.

3.5.1 Extern wenbeleid

Voordat een kind van buiten de organisatie instroomt op een KDV-groep van Hansje Pansje Kevertje, neemt één van de pedagogisch medewerkers contact op met de ouder(s)/verzorger(s) voor het maken van een afspraak voor een intake/kennismakingsgesprek. Tijdens het intakegesprek wordt informatie gevraagd over het opvoedingsmilieu waaruit het kind komt en tevens informatie gegeven over de pedagogische uitgangspunten binnen de KDV. Indien de opvoedingsmilieus niet overeenstemmen of ouder(s)/verzorger(s) specifieke wensen hebben ten aanzien van de opvoeding van hun kind(eren), dan zal in overleg bepaald moeten worden hoe hiermee om te gaan. Het is voor de pedagogisch medewerkers mogelijk om in te gaan op specifieke verzoeken, maar deze dienen wel te passen binnen de pedagogische uitgangspunten van Hansje Pansje Kevertje. Het is van belang om hierover goede afspraken te maken. Tevens worden tijdens het intakegesprek 'wenafspraken' gemaakt. Een kind kan voor

de definitieve plaatsing twee keer komen 'wennen'/'oefenen'. Afhankelijk van het karakter van het kind en de wensen van de ouder(s)/verzorger(s) worden de breng- en haaltijden afgesproken.

3.5.2 Intern wenbeleid

Als een kind doorstroomt naar een andere stamgroep binnen de organisatie, dan worden er ook altijd afspraken met de ouder(s)/verzorger(s) gemaakt over het wennen. Het kan hierbij gaan om:

- Kinderen die de leeftijd hebben om naar een andere groep door te stromen (van KDV-groep naar KDV-groep of van KDV-groep naar BSO-groep);
- Kinderen die eerder toe zijn aan de volgende groep en vast gaan spelen op de nieuwe groep;
- Kinderen die een aangepast *wenbeleid* nodig hebben en mogelijk later dan in eerste instantie gepland, overgaan naar de volgende groep.

Wordt een kind reeds opgevangen op de kinderopvang gaat een kind naar een nieuwe stamgroep dan gaat een kind eerst een keertje, samen met een vaste pedagogisch medewerkster van de oude stamgroep, 'snuffelen' bij de nieuwe stamgroep; dit gedurende bijvoorbeeld een uurtje. Het kind gaat dan spelen met voor hem/haar nieuw spelmateriaal in een nieuwe groepsruimte met andere kinderen en andere pedagogisch medewerkers. Het kind kan zo spelenderwijs wennen aan een nieuwe omgeving.

Vind het kind de nieuwe stamgroep leuk en voelt het zich veilig, dan zal het de keer erna wat langer gaan oefenen, enz. De gewenningstijd van de nieuwe stamgroep is maatwerk. Gaat het oefenen goed en functioneert het betreffende kind binnen de nieuwe stamgroep naar ieders wens, dan volgt er een 'overgangsgesprek' met de ouder(s). Het welbevinden van het kind in de nieuwe stamgroep wordt besproken met de ouder(s)/verzorger(s) en er wordt vervolgens gezamenlijk besloten wanneer het kind definitief 'over' kan gaan naar de nieuwe stamgroep.

Het overgangsgesprek wordt altijd geleid door de mentor van het betreffende kind. De mentor heeft voor de ouder(s)/verzorger(s) binnen de 'oude' groep als vast aanspreekpunt gefungeerd en heeft daarbij de ontwikkeling van hun kind goed in de gaten gehouden middels diverse observaties van het kind. Als de mentor, op basis van haar bevindingen instemt met een overgang van het betreffende mentorkind naar de nieuwe stamgroep, is dit mede bepalend voor de keuze van het betreffende team. De mentor introduceert de ouder(s)/verzorger(s) vervolgens bij de 'nieuwe' groepsleiding van de nieuwe stamgroep, draagt zorg voor een correcte (mondelinge en schriftelijke) overdracht van het betreffende kind en bijbehorend kinddossier en zal de overgang van het kind op een correcte en professionele wijze ten uitvoer brengen.

Indien de mentor van mening is dat, gezien haar bevindingen aan de hand van de diverse observaties, een kind nog niet toe is aan een volgende stap in zijn/haar ontwikkeling, dan gaat het betreffende kind nog niet 'oefenen' en wordt er binnen een termijn van 4 weken met de ouder(s)/verzorger(s) een nieuwe afspraak gemaakt, om opnieuw te bezien of hun kind toe is om de overstap naar de nieuwe stamgroep alsnog te maken.

3.6 Informatie en afspraken

Voor de (mondelinge) uitwisseling van informatie tussen de ouder(s)/verzorger(s) en de pedagogisch medewerkers van Hansje Pansje Kevertje wordt van de volgende middelen gebruik gemaakt:

- Website / e-mail;
- intakegesprek voor de definitieve plaatsing van het kind;
- (korte) gesprekken tussen pedagogisch medewerkers en ouder(s)/verzorger(s) op het moment dat het kind gebracht danwel opgehaald worden;
- Communicatieschriftjes (van 0 tot 1,5 jaar!);
- jaarlijkse 10-minuten gesprekken tussen pedagogisch medewerkers en ouder(s)/verzorger(s), waarin we bespreken hoe het met het welbevinden van het kind gaat. Dit gesprek wordt gevoerd aan de hand van een observatieverslag, dat gemaakt is door de pedagogisch medewerkers.
- individuele afspraken op verzoek van de ouder(s)/verzorger(s) of op verzoek van de pedagogisch medewerkster.

Voor het periodiek geven van informatie aan de ouder(s)/verzorger(s) worden de volgende middelen gebruikt:

- nieuwsbrieven via het ouderportaal;
- locatiefilms via het ouderportaal na iedere vakantie met onder andere een terugblik op de vakantie, met veel bijbehorende foto's;
- informatieve brieven die via de kinderen worden meegegeven of via e-mail of post naar het huisadres worden verstuurd;
- informatie op de deuren van de stamgroepruimtes;

3.7 De ontwikkeling van een kind structureel volgen/ontwikkelingsproblemen

Vanaf het moment dat een kind op de opvang start, wordt er door de pedagogisch medewerkster een kinddossier opgebouwd. In zo'n kinddossier wordt de ontwikkeling van een kind periodiek geregistreerd. Als een pedagogisch medewerkster zich zorgen maakt over (de ontwikkeling van) een kind, dan bespreekt de pedagogisch medewerkster dit eerst intern met haar overige directe collega's en leidinggevende, waarna er een gesprek plaatsvindt met de ouder(s)/verzorger(s), waarin de pedagogisch medewerkster haar zorgen deelt met de ouder(s)/verzorger(s). Onze pedagogisch medewerkers mogen echter geen diagnose stellen, zij mogen de ouder(s)/verzorger(s) wel adviseren om er een deskundige bij te betrekken in het belang van het kind. Vanuit de KDV worden **nóóit** deskundigen van buiten ingeschakeld, als de ouder(s)/verzorger(s) daar niet expliciet en schriftelijk mee instemmen; zij blijven immers de verantwoordelijken voor hun kind! In onderling overleg met de ouder(s)/verzorger(s) worden er vervolgspraken gemaakt en wordt er gezamenlijk een plan opgesteld en worden eventuele afspraken schriftelijk vastgelegd. De leidinggevende steunt de pedagogisch medewerkster(s) in deze taak. Als er duidelijke signalen zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld, wordt de route gevolgd zoals deze is vastgelegd in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. In de taak van het signaleren en doorverwijzen worden de beroepskrachten toegerust door middel van ondersteuning en begeleiding door de houder. Hierbij is het mentorschap van de kinderen en periodiek overleg met de leiding van groot belang. Als extra hulpmiddel bij de doorverwijzing geldt ook de sociale kaart te vinden in het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid.

3.8 Het 'vierogenprincipe'

De rijksoverheid heeft per 1 juli 2013 het 'vierogenprincipe' verplicht gesteld voor alle kinderdagverblijven in Nederland. In het kader van voorkoming van seksueel of ander geweld van een medewerkster tegen een kind of mishandeling door een medewerkster van een kind, heeft Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje ter voldoening aan het 'vierogenprincipe' op alle groepen extra babyfoons geïnstalleerd. In het geval er slechts één medewerkster op een groep staat, kunnen er altijd vanuit een andere groep één of meerdere medewerkers meeluisteren.

Staan er op meerdere groepen slechts één medewerkster, dan kan men elkaar horen middels extra babyfoons. Hierdoor kan men overigens ook rechtstreeks met elkaar praten en overleg hebben.

Daarnaast achten wij de navolgende aspecten eveneens van groot belang, bij het voorkomen van mogelijk veiligheidsrisico's:

- De groepsruimtes zijn rondom voorzien van grote ramen, zodat er altijd van buiten naar binnengekeken kan worden.
- Van iedere medewerkster is er een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Dit geldt tevens voor stagiaires.
- Nieuw personeel wordt pas aangenomen na een mate van screening en eventueel referentienavraag.
- Stagiaires staan altijd boventallig en dus nooit alleen op een groep.
- Een pedagogisch medewerkster is niet langdurig en structureel alleen buiten met de kinderen, bovendien zijn zij altijd telefonisch bereikbaar.
- Het grootste gedeelte van de dag zijn er twee pedagogisch medewerkers op de groep.

- Tussen 7.30 uur en 9.00 uur worden de kinderen gebracht. In het eerste uur dat een medewerkster alleen werkt, zijn er meestal ouders op de groep waardoor een medewerkster niet alleen is.
- Het onvoorspelbare karakter van de breng- en haalsituaties (je weet niet exact wanneer een ouder binnen- of langsloopt en hoeveel tegelijk etc.) verkleint het risico dat iemand zich onbespied of niet gecontroleerd zou kunnen voelen.
- Er wordt gewerkt met vaste team, met de continuïteit op de groep als uitgangspunt. Dit zorgt er voor dat medewerkers aan elkaar gewend zijn, wat het aanspreken op niet gepast gedrag makkelijker kan maken.
- Mocht er een pedagogisch medewerkster alleen op de groep staan, kan het zijn dat een stagiaire/achterwacht als extra paar ogen fungeert.

3.9 Incidenteel samenvoegen van stamgroepen

Het kan voorkomen dat, bijvoorbeeld vanwege lage groepsbezettingen, het praktischer is om 2 groepen gedurende een dag(deel) met elkaar samen te voegen, zodat ieder kind voldoende speelkameraadjes heeft en pedagogisch medewerkers niet alleen op een groep staan. Dit met het oog op de veiligheid in het algemeen en het vierogenprincipe in het bijzonder. Het kan hierdoor voorkomen dat u uw kind 's middags in een andere groepsruimte dient op te halen dan waar u uw kind 's ochtends heeft gebracht. Uiteraard zijn er, zowel voor uw kind alsook voor u, de vertrouwde 'vaste' medewerkers aanwezig.

3.10 Trakteren

Op onze KDV mag er niet worden getrakteerd. Om ouder(s)/verzorger(s) hier niet mee te belasten zullen de medewerkers van de KDV ervoor zorgen dat het jarige kind een feestelijke (mid)dag beleefd. Zo wordt er voor de kinderen gezongen, mogen de kinderen rond gaan met de koektrommel en wordt er, indien het kind dit graag wil, een kroon gemaakt. Dit besluit is in overleg met de oudercommissie genomen.

3.11 Ons team van medewerkers

Zoals gezegd zijn al onze medewerkers in het bezit van een erkend diploma om in de kinderopvangbranche als pedagogisch medewerkster werkzaam te mogen zijn. Bovendien wordt er een maal per jaar voor het voltallige team een workshop georganiseerd, met als centraal thema 'kinderEHBO'. Daarnaast hebben zo'n 5 medewerkers een BHV-diploma en wordt er voor het voltallige team regelmatig door onze organisatie een thema-avond georganiseerd waarin telkens een nieuw vakinhoudelijk thema centraal staat. Ook is er voor al onze medewerkers een opleidingsbudget beschikbaar dat, in samenspraak met de werkgever, benut kan worden. Het team van medewerkers wordt daarbij dagelijks ondersteund door de directie.

Op het moment dat er bij een pedagogisch medewerkster behoefte is aan assistentie, kan er direct een beroep worden gedaan op de 'achterwacht'. Voor uitleg over deze achterwacht, zie 3.9.1

Onze organisatie staat voor kwaliteit en is zich ervan bewust dat deze kwaliteit ondermeer uitgedragen wordt door onze medewerkers. Binnen Hansje Pansje Kevertje streven wij dan ook naar een consistent personeelsbeleid. Dat wil zeggen dat onze organisatie zich in hoge mate inspannt om ons personeel zodanig te begeleiden dat deze langdurig aan onze organisatie is verbonden.

Bovendien vindt de directie van Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje het belangrijk dat alle medewerkers met plezier naar haar werk komt. Een positieve houding zowel ten opzichte van de eigen werkzaamheden alsook ten opzichte van de organisatie, waarborgt de kwaliteit van onze dienstverlening!

3.11.1 Achterwachtregeling

In sommige praktijksituaties kan het zijn, dat pedagogisch medewerkers behoefte hebben aan ondersteuning en/of assistentie. In zo'n situatie kan men een beroep doen op 'de achterwacht'. Een achterwacht is een andere volwassene die in geval van nood ingeschakeld kan worden. Deze hoeft niet persé in het pand te zijn maar dient, in geval van een calamiteit of anderszins, binnen de aanrijdtijd van

een ambulance op de locatie aanwezig te zijn. De eerste achterwacht is de heer mr. J.H.G. Elders (directeur), hij is bijna dagelijks aanwezig op de locatie aan de Roermondsestraat 45, omdat hij daar ook zijn werkplek heeft. Hij is ook dagelijks van 07.30 uur tot 18.30 uur, zijnde de openingstijden van onze locaties, mobiel bereikbaar (06 - 51199770). Hij kan binnen 15 minuut op elke locatie aanwezig zijn. Mocht is de heer mr. J.H.G. Elders als gevolg van afspraken buiten kantoor niet aanwezig zijn, dan wordt er een beroep gedaan op de tweede achterwacht: de heer Bart Konings is werkzaam als (pedagogisch (beleids)medewerker-coach).

Ook Bart Konings is in de gelegenheid om, in geval van een calamiteit, binnen 15 minuten op de locatie aanwezig te zijn. Ook hij is dagelijks van 07.30 uur tot 18.30 uur, zijnde de openingstijden van al onze locaties mobiel bereikbaar (06 – 27297263). De mobiele telefoonnummers van de achterwachten zijn op alle groepen in de groepsklapper terug te vinden op de interne telefoonlijst.

Mocht er zich een situatie voordoen, waarbij beide achterwachten niet aanwezig zijn (bij vakantie bijvoorbeeld), dan wordt een medewerkster van één van de groepen tijdelijk aangewezen als achterwacht. Dit wordt vervolgens bij alle overige medewerkers via de personeelsplanning, en/of via de groepsapp en/of via een intern memo onder de aandacht gebracht, zodat ook zij op de hoogte zijn van de tijdelijk gewijzigde achterwachtingeregeling. Overigens wijken wij terzake in geen enkel geval af van de BKR!

3.12 Beroepskrachten in opleiding MBO en/of HBO en (stagiaires)

Met ingang van het schooljaar (2013-2014) zijn wij op enkele groepen binnen onze organisatie gestart met het beschikbaar stellen van werkervaringsplaatsen voor beroepskrachten in opleiding (incl. BBL-ers), naast stagiaires die werkervaring opdoen en/of stage moeten volgen. Deze personen zijn afkomstig van en/of volgen een opleiding bij diverse onderwijsinstellingen en volgen een branche gerelateerde opleiding (bijvoorbeeld PW (opvolger van de SPW-opleiding op MBO-niveau) of de opleiding op HBO niveau.

Deze personen worden binnen onze organisatie integraal begeleidt door onze vaste praktijkbegeleider (Bart Konings (pedagogisch beleidsmedewerker en coach/planner). De wijze waarop verschilt naar gelang de opleiding en bestaat uit overlegmomenten, nakijken van werkstukken, het adviseren, het meedenken, het aansturen en evalueren, contacten met de onderwijsinstellingen voor overleg enz. De beroepskrachten in opleiding incl. BBL-ers worden zoveel als wettelijk mogelijk formatief ingezet. Stagiaires, niet zijnde beroepskrachten in opleiding of BBL-ers worden in principe boventallig ingezet, ter ondersteuning van de pedagogisch medewerkers. Dit wil zeggen dat zij alsdan aanwezig zijn **naast** het aantal vaste medewerkers op de groep waarin uw kind verblijft! Beroepskrachten in opleiding incl. BBL-ers verrichten dezelfde werkzaamheden in de groepen waar zij worden ingezet als de pedagogisch medewerkers echter onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers, om praktische ervaring op te doen, hierbij verwijzen we naar de functiebeschrijving van de pedagogisch medewerker in het functieboek welke als bijlage in de CAO kinderopvang is opgenomen. De stagiaires verrichten werkzaamheden bestaande uit het verschonen van een luier, het geven van een fles, het snijden van het fruit en/of het voorbereiden van een activiteit. Daarnaast valt bijvoorbeeld materiaalverzorging of licht huishoudelijk werk eveneens binnen hun takenpakket. Echter formatieve inzet is enkel mogelijk indien de wet dit toelaat; dan wel dit in overleg tussen leerbedrijf en leerinstantie is bepaald en vastgelegd. Alsdan verrichten beroepskrachten in opleiding incl. BBL-ers dezelfde taken als pedagogisch medewerkers.

3.13 Overlegstructuur

Wij hechten veel waarde aan een goede onderlinge communicatie bij ons personeel. Dit is een voorwaarde om een doorgaande lijn te creëren in het handelen en te zorgen voor een goede onderlinge afstemming. Omdat niet ieder team even vaak met elkaar samenwerkt of elkaar even vaak ziet hebben de pedagogisch medewerkers naast dagelijks onderling overleg ook periodiek een werkoverleg per team van een groep. Tijdens dit werkoverleg worden belangrijke praktische zaken besproken. De houder neemt deel aan dit overleg als daar aanleiding toe is. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats tussen 2 pedagogisch medewerkers en de houder. Deze pedagogisch medewerkers, die de afgevaardigden van de teams zijn, kunnen zaken die door de collega's en de afzonderlijke teams worden aangedragen met de houder bespreken.

3.14 Ouderinformatie

Al onze ouder(s)/verzorger(s) krijgen regelmatig ouderinformatie middels diverse informatiekkanalen. Ouder(s)/verzorger(s) ontvangen regelmatig informatie met daarin bijvoorbeeld branche-gerelateerde informatie, een uitnodiging voor een feest, het voorstellen van een nieuwe medewerkster/stagiaire enz. Ook worden er regelmatig foto's van activiteiten met de ouder(s)/verzorger(s) gedeeld. Deze foto's zijn afgeschermd, en zijn alleen toegankelijk voor ouder(s)/verzorger(s) die hier toestemming voor hebben gegeven. Ook de actuele thema's die op de groepen aan de orde zijn en thema's zoals pedagogisch beleid en tarifiering, komen voorbij, evenals de weekmenu's, zodat ouder(s)/verzorger(s) kennis hebben van actuele thema-gerichte activiteiten en informatie. Ook wordt de ouders langs deze weg naar hun mening gevraagd omtrent voorgenoemen veranderen of aanpassingen binnen de KDV.

3.15 Ouderparticipatie

Onze kinderopvangorganisatie beschikt op dit moment niet over een overkoepelende oudercommissie. Een dergelijke oudercommissie vertegenwoordigt als dan onze kinderopvanglocaties, waaronder ook onze buitenschoolse opvang. Er vindt als dan structureel een overleg plaats tussen oudercommissie en directie. Ouder(s)/verzorger(s) worden als dan op de hoogte gehouden van de besproken zaken middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt als dan regelmatig een enquête onder ouder(s)/verzorger(s) gehouden. De uitkomsten van deze enquête wordt meegenomen in het overleg.

Wij vinden het belangrijk dat ouder(s)/verzorger(s) weten wat er zich op de groep afspeelt. Als zij op de hoogte zijn van bijv. het thema waar op dat moment mee gewerkt wordt, kunnen zij het hier met hun kinderen thuis ook over hebben. Ze weten wat er bij de kinderen leeft en waar ze mee bezig zijn. Daarnaast worden ouder(s)/verzorger(s) vaak bij activiteiten betrokken. Dit kan tijdens bijvoorbeeld een herfstwandeling of tijdens een knutselmiddag. Een goed contact met ouder(s)/verzorger(s) staat bij ons hoog in het vaandel.

Ten aanzien van ons beleid inzake de veiligheid en gezondheid, informeren wij de ouders op de volgende manieren:

- tijdens een rondleiding van ('nieuwe') ouders;
- tijdens het intakegesprek, voorafgaand aan de definitieve plaatsing van een kind;
- middels individuele communicatie tussen houder en ouder(s)/verzorger(s);
- middels individuele communicatie tussen pedagogisch medewerkers en ouder(s)/verzorger(s);
- middels de beschikbaarheid van het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid, welke op elke locatie aanwezig is en op elk gewenst moment door de ouders).verzorger(s) kan worden ingezien;
- middels informatie via onze website, nieuwsbrieven, WhatsApp, Facebook en documenten;
- en uiteraard via onze ouder(raad)commissie (indien in functie).

3.16 Mentorschap

Elk kind dat wordt opgevangen bij Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje wordt gekoppeld aan een vaste pedagogisch medewerker (mentor) om het verloop van het hechttingsproces te optimaliseren en zorg te dragen voor een vast gezicht voor de ouder(s)/verzorger(s). Tijdens het intakegesprek zal bekend worden gemaakt wie de mentor zal zijn. Gedurende dit gesprek wordt de ouder medegedeeld dat op de website het pedagogisch beleidplan te vinden is en kan worden gedownload en ingezien. Ook zal hierbij de wijze van overdracht tussen de groepen op de KDV ter sprake komen en de wijze waarop een eventuele overdracht naar de BSO plaatsvindt. Kinderen tot één jaar krijgen na iedere dag dat ze zijn opgevangen een schriftje mee naar huis, waarin het verloop van de dag en eventuele bijzonderheden staan beschreven. Eén keer per jaar zal de mentor samen met de ouder(s)/verzorger(s) een tien minutengesprekje houden. Na een wenperiode van ongeveer zes tot acht weken zal er ook een gesprek plaatsvinden met de ouder(s)/verzorger(s). Het is altijd mogelijk om een gesprek aan te vragen wanneer één van de partijen denkt dat dit nodig is. Wanneer er een wisseling van een mentor plaatsvindt wordt er een zorgvuldige overdracht gedaan naar een andere mentor. Dit wordt van tevoren aangekondigd aan de ouder(s)/verzorger(s).

Doorgaande ontwikkellijn

Doordat de mentor het kind structureel volgt middels ontwikkellijsten, ontstaat er na 4 jaar een goed zichtbare lijn in zijn ontwikkeling. Om te zorgen dat deze ontwikkellijn doorgetrokken wordt als het kind naar de basisschool gaat, gebruiken wij een overdrachtsformulier. Dit formulier wordt door de mentor ingevuld, besproken met de ouders en na toestemming van de ouders opgestuurd naar de basisschool. Als er zorgen zijn rondom de ontwikkeling van het kind of als er afspraken zijn met een school om de overdracht mondeling te doen, vindt deze overdracht mondeling plaats. De mentor doet dit a.d.h.v. het ingevulde overdrachtsformulier dat vooraf besproken is met de ouders. Een verslag van de mondelinge overdracht wordt door de mentor gemaakt en aan de ouders verstrekt.

Als het kind na schooltijd ook een bso gaat bezoeken, dan vindt er ook overdracht plaats naar de bso. Als bso en kdv in één locatie gehuisvest zijn, blijft het dossier op de locatie en wordt er mondeling informatie overgedragen. Als het kind naar bso gaat die elders gehuisvest is, gaat het dossier mee naar de andere locatie en wordt er indien wenselijk mondeling toegelicht. In andere gevallen gebeurt dit door het toesturen van het overdrachtsformulier met toestemming van ouders.

3.17 Vaste-gezichtencriterium voor kinderen

Aan een kind in de leeftijd tot één jaar worden ten hoogste twee vaste beroepskrachten toegewezen, waarvan per dag ten minste één beroepskracht werkzaam is in de stamgroep van dat kind. Indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer beroepskrachten tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste drie vaste beroepskrachten toegewezen aan een kind in de leeftijd tot één jaar. Deze regel is een standaardregel waarvan in uitzonderingsgevallen, waarbij sprake is van overmacht, kan worden uitgeweken. De houder houdt zich te allen tijde aan de richtlijnen die door de overheid worden opgesteld ten aanzien van het vaste gezichtencriterium op de stamgroepen, behoudens daar waar het gaat om uitzonderingssituaties als bijvoorbeeld, vakantie, verlof en ziekte van vaste gezichten in een stamgroep. De houder zal alsdan de emotionele veiligheid en stabiliteit borgen bij inzet van een andere beroepskracht door als eerste een ander vertrouwde beroepskracht van de eigen groep in te zetten en als dat niet mogelijk is een vertrouwde beroepskracht van een aangrenzende groep of een vertrouwde vast kracht.

3.18 Scholing van pedagogisch medewerkers die werken met 0-jarigen

Ten behoeve van de deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers die werken met 0-jarigen zullen deze medewerkers een specifiek bijscholingsprogramma volgen. Deze bijscholing zal alsdan aan de wettelijke eisen voldoen.

3.19 Opleidingsplan (ontwikkeling en kennisverbreding) pedagogisch medewerkers

Ten behoeve van de deskundigheidsbevordering van alle pedagogisch medewerkers wordt een opleidingsplan samengesteld waarin wordt beschreven hoe wordt ingezet op de ontwikkeling en kennisverbreding van pedagogisch medewerkers en hoe dit wordt geconcretiseerd in de praktijk.

Voor iedere pedagogisch medewerker wordt individueel bepaald hoe deze ontwikkeling en kennisverbreding kan worden gerealiseerd waarbij nadrukkelijk ook wordt gekeken naar de nieuwe eisen voor taalniveau 3F/B2, de kennis van kinder-EHBO en scholing gericht op werken met kinderen van 0 tot 4 jaar.

3.20 Permanente educatie

Zoals hiervoor reeds beschreven zullen wij ons als organisatie inzetten om een kwalitatieve ontwikkeling en kennisverbreding van pedagogisch medewerkers te realiseren. Dit proces dient niet tijdelijk te zijn, maar te worden gestimuleerd middels een programma van permanente educatie en wel individueel bepaald. Zo gaan deskundigheidsbevordering en verbetering van de kwaliteit van de opvang hand in hand.

Pedagogisch beleidsmedewerker en coaching

Ten behoeve van de ondersteuning van de pedagogisch medewerkers is in onze organisatie een pedagogisch beleidsmedewerker werkzaam die is belast met de totstandkoming en implementatie van pedagogische beleidsvoornemens en het coachen van de beroepskrachten bij de uitvoering van hun werkzaamheden. Iedere pedagogisch medewerker krijgt het recht op pedagogische coaching van deze collega.

3.21 De drie(3) -uursregeling

Aan het begin en einde van de dag zijn er minder kinderen aanwezig in het kindercentrum. Tijdens de middagpauze van pedagogisch medewerkers slapen veel kinderen, waardoor minder kinderen actieve pedagogische aandacht behoeven. Om voor een bepaalde flexibiliteit te zorgen is de drie-uursregeling van kracht. Deze drie-uursregeling is alleen toepasbaar op bepaalde tijdstippen. Het is mogelijk dat ten hoogste drie uur per dag (niet aaneengesloten) minder beroepskrachten worden ingezet dan volgens de beroepskracht-kindratio vereist is, maar nooit minder dan de helft van het benodigde aantal van de pedagogisch medewerkers.

Zou er in zo'n situatie slechts één pedagogisch medewerker in het kindercentrum aanwezig zijn dan is er ter ondersteuning altijd ten minste één andere volwassene aanwezig.

Afwijken van de vereiste beroepskracht-kindratio is toegestaan voor ten hoogste drie uur per dag.

In de personeelsplanning registreren we de werk- en pauzetijden, deze planning is inzichtelijk op de locatie. De tijden waarop we dagelijks gebruik kunnen maken van de 3-uursregeling zijn wekelijks op de

- maandag van 7.30 uur tot 9.00 uur en van 17.00 uur tot 18.30 uur.
- dinsdag van 7.30 uur tot 9.00 uur en van 17.00 uur tot 18.30 uur.
- woensdag van 7.30 uur tot 9.00 uur en van 17.00 uur tot 18.30 uur.
- donderdag van 7.30 uur tot 9.00 uur en van 17.00 uur tot 18.30 uur.
- vrijdag van 7.30 uur tot 9.00 uur en van 17.00 uur tot 18.30 uur.

Gedurende de andere tijden (tussen 9.00 uur en 17.00 uur) wordt dagelijks in ieder geval niet afgeweken van de beroepskracht-kindratio.

3.22 De warme maaltijd

Vanaf 1 januari 2019 bestaat bij KDV Kinderopvang Hansje Pansje Kevertje de mogelijkheid voor kinderen om een warme maaltijd op de locatie te gebruiken. Ten aanzien hiervan wordt iedere week een weekmenu samengesteld en dit opgehangen op het (mededelingen)bord bij de ingang van de locatie. De maaltijden zijn vers en worden dagelijks bereid in de eigen keuken. Terzake hiervan wordt gewerkt volgens het Protocol Voedselhygiëne vastgesteld voor onze organisatie, alsmede volgens de Hygiënerichtlijn voor KDV en BSO (LCHV).

Ouders die gebruik willen maken van het arrangement waarbij de warme maaltijd voor de kinderen is inbegrepen, kunnen dit doorgeven via e-mail aan de administratie, waarna er een betreffende opvangovereenkomst in tweevoud wordt opgesteld.

Ouders kunnen er ook voor kiezen om incidenteel een warme maaltijd voor hun kinderen aan te vragen, waarbij dan per maaltijd en per kind een bedrag van € 3,50 verschuldigd is, contant af te rekenen.

3.23 Vrijwilligers

Bij onze organisatie werkt één vrijwilliger en wel als kok. Deze persoon verricht haar werkzaamheden soms thuis, dan wel in een separate ruimte, afgescheiden van de BSO locatie van HPK, echter niet op de groepen van het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang. De vrijwilliger draagt zorg voor de bereiding van voedsel en de verzorging van de maaltijden. Alle werkzaamheden die behoren tot de functie van een kok, worden ook door de vrijwilliger gedaan. Dus aanschaf van voedsel, controle voedsel, het koken van maaltijden en het schoonmaken van de keuken en het bijhouden van de voorraad. De communicatie met de verantwoordelijke pedagogisch medewerkers op de groepen over de hoeveelheid voedsel die bereid moet worden en welk voedsel gaat via WhatsApp. De begeleiding van de vrijwilliger, indien nodig en noodzakelijk, wordt door de directie gedaan, hiertoe is er periodiek overleg tussen betreffende personen.

3.24 Buitenruimte

Kinderen hebben een natuurlijke behoefte om te spelen en buiten te zijn. Het kinderdagverblijf beschikt daarom over een royale buitenruimte, dat voor een deel bestaat uit verhard en onverhard terrein (gras). Daarnaast beschikken wij over grote parasols. Hierdoor hebben wij de mogelijkheid om toch buiten te spelen ook al schijnt de zon volop. Ook biedt het de mogelijkheid om in de schaduw te kunnen spelen.

Wij vinden het belangrijk dat kinderen als het weer het toelaat, minimaal één keer per dag naar buiten gaan. Dit geldt ook voor baby's. Daarom wordt voor de allerkleinsten steeds gezorgd dat er een afgescheiden deel is waar de baby's kunnen spelen, zodat zij hun eigen veilige plekje hebben waar vrijuit gekropen en gerold kan worden, zonder dat zij daarbij gehinderd worden door de oudere kinderen. Als de baby's wat groter zijn dan kunnen ze zelfs in de zandbak spelen, met de andere kinderen.

Ons buitenmateriaal bestaat uit fietsjes, wipjes, stepjes, ballen, een zandtafel, een watertafel, twee zandbakken, een buitenspeeltoestel met glijbaantje. Daarbij hebben de kinderen ook speelgoed voor in de zandbakken en autootjes, balletjes, hijskraantjes, enz. Er zijn zittafeltjes voor de kinderen om buiten te kunnen eten en aan te zitten om te tekenen en kleuren, met lego te spelen en zich te schminken. Wij hebben zwembadjes voor de kinderen, om lekker in te badderen, de kinderen kunnen met water spelen. De buitenruimte wordt voor alle kinderen per leeftijdscategorie telkens weer passend ingericht en voorzien van het nodige speelgoed. Als we buiten spelen zorgen de pedagogisch medewerkers voor een veilige speelomgeving. De buitenruimte heeft door het vele groen een natuurlijk karakter. Deze geeft kinderen de mogelijkheid hun energie kwijt te raken en te genieten van de activiteiten die binnen niet mogelijk zijn. Ze hebben hier de ruimte, de tijd en de begeleiding om zelf te ontdekken wat er te beleven valt. Kinderen kunnen met het speelgoed bijvoorbeeld experimenteren in de zandbak.

Buiten raken ze vanzelf geïnteresseerd in wat er om hen heen gebeurt. Ze worden creatief, durven te ontdekken en avonturen te beleven, leren samen te spelen en te communiceren. Alles draagt niet alleen bij aan de ontwikkeling van de zintuigen, maar aan die van alle ontwikkelingsgebieden. Buiten spelen is goed voor de lichamelijke ontwikkeling. Buiten zijn is namelijk erg gezond en brengt kinderen in beweging. Kinderen die vaak buiten spelen, ontwikkelen meer behendigheid en spieren. De grove motoriek van de kinderen wordt ontwikkeld door tijgeren, kruipen, lopen, rennen, achteruitlopen, evenwichtsspel en springen. De fijne motoriek wordt ontwikkeld door spelen met zand, water, modder en takjes. Door kinderen veel te laten bewegen stimuleer je de ontwikkeling van balans en coördinatie, de bewustwording van het eigen lichaam en de lichaam- oog coördinatie. Ook is buiten spelen goed voor de cognitieve ontwikkeling, want buiten spelen zorgt ervoor dat je problemen op leert lossen, dat je logisch leert denken en dat je taken en betekenis van de natuur leert inschatten. Kinderen leren ook risico's inschatten, zij verleggen hun grenzen en ervaren wat ze wel en nog niet kunnen. Ook leren kinderen veel van de natuurverschijnselen. Ook zorgt het voor een bijdrage aan de sociaal-emotionele ontwikkeling; de zelfredzaamheid wordt groter en sociale communicatie verbeterd. Kinderen spelen veel met elkaar en gaan samen op ontdekking uit. De buitenruimte is een speelplaats voor alle kinderen, waarbij wij zorgen dat ieder kind het naar de zin heeft.

Voor uitgebreide informatie over de specifieke ontwikkelingsgebieden verwijzen wij u naar bijlage 1: 'De ontwikkelingsgebieden'.

3.25 Tenslotte / voorbehoud (inspanningsverplichting)

Het voltallige team van kinderopvang Hansje Pansje Kevertje benadert ieder kind met respect en aandacht. Binnen de dagelijkse zorg en opvoeding zijn dit belangrijke aspecten. Het team begeleidt en stimuleert de ontwikkeling van ieder kind met positieve aandacht en geduld, stimuleert hen in hun spel en geeft positieve aandacht om enthousiasme en nieuwsgierigheid te voeden. Ze leeft zich in en probeert de gevoelens van het kind te begrijpen. Het gaat bij dit alles eerder om uitdagen, ontdekken en belonen dan om verbieden, verboden en straffen.

Ieder kind moet zich binnen onze kinderopvangorganisatie kunnen ontwikkelen tot een zelfstandig en sociaal jong mens, dat telkens weer enthousiast is over, en nieuwsgierig is naar de volgende stap in zijn/haar ontwikkeling en zo elke dag weer met plezier in het leven staat! Het voltallige team van

kinderopvang Hansje Pansje Kevertje spant zich elke dag weer volledig in om hier een wezenlijke bijdrage aan te leveren!

Voorbehoud handelen conform pedagogisch beleidsplan:

Beleidsinspanningsverplichting /geen resultaatverplichting

In de wet staat het volgende:

De houder beschikt over een pedagogisch beleidsplan. De houder van een kindercentrum draagt er zorg voor dat er in de dagopvang conform het pedagogisch beleidsplan wordt gehandeld.
(art 1.49 lid 1 en 2 en 1.50 lid 1 en 2 Wet kinderopvang; art 3 lid 1 Besluit kwaliteit kinderopvang)

De houder van een kindercentrum dient dus te beschikken over een pedagogisch beleidsplan. Dat wordt met dit document aangetoond. De houder dient ervoor zorg te dragen dat er in de dagopvang conform het pedagogisch beleidsplan wordt gehandeld.

In het pedagogisch beleid hebben wij het volgende bepaald: wij maken in het pedagogisch beleid een voorbehoud in het handelen. Namelijk wij bepalen dat het handelen geen resultaatverplichting is maar een inspanningsverplichting om zoveel als mogelijk conform het pedagogisch beleidsplan te handelen.

Dat doet de houder dus (het zoveel mogelijk zorgdragen): omdat er geen sluitende controle mogelijk is door de houder. Daarnaast is het praktisch nagenoeg onmogelijk dag dagelijks 100% conform het pedagogisch beleidsplan te handelen (lees: het exact volgen van alle regeltjes). Daarom gaan wij (houder en medewerkers) niet uit van een resultaatverplichting terzake, maar van een inspanningsverplichting; zijnde het zoveel mogelijk conform het pedagogisch beleidsplan handelen. Waarbij wij dus hierbij in het beleid vastleggen, geen garantie te kunnen geven dat wij altijd conform het pedagogisch beleidsplan zullen en kunnen handelen, maar wel een inspanning daartoe doen. Deze regel maakt dus onderdeel uit van het opgestelde pedagogisch beleidsplan. Het opgestelde pedagogisch beleidsplan gaat dus uit van het zoveel mogelijk naleven van het opgestelde beleid, maar geeft geen 100% garantie dat dit ook lukt en dit geldt voor het geheel opgestelde pedagogisch beleidsplan. Dit maakt het beleid menselijk, want zo wordt voorkomen dat telkens fouten door medewerkers, andere interpretaties, (andere) omstandigheden en oorzaken en een andere praktische omgang het beleid in de weg staan. Wij bouwen dus een marge in die wij accepteren als redelijk en betrouwbaar gezien de navolging van het beleid, waarbij dit onze pedagogische visie niet in de weg staat. Het doel blijft daarbij het streven: zoveel mogelijk werken conform het opgestelde pedagogisch beleidsplan, met de focus op 100%.

Voorbeeld: indien een kind op het aankleedkussen geen schone luier nodig heeft omdat bij controle deze niet hoeft te worden verschoond, dan is het aan de werknemer om te bepalen of het aankleedkussen wordt ontsmet. Dit is dan een individuele afweging waarbij alle factoren omtrent de veiligheid en gezondheid zoveel als mogelijk worden meegewogen in deze beslissing; namelijk (het zoveel mogelijk) waarborgen van veiligheid en gezondheid binnen het beleid. Wordt de luier wel verschoond, maar is het aankleedkussen schoon, dan is het aan de werknemer om te bepalen of het aankleedkussen wordt ontsmet. Dit is afhankelijk van haar inschatting, ook al staat in het beleid dat na iedere luierverschoning het aankleedkussen moet worden ontsmet. Wij gaan dus hierbij uit van de basisregel, maar daar mag van worden afgeweken als hier goede gronden voor zijn, ook in geval er fouten en vergissingen worden gemaakt. Er is hierdoor marge c.q. handelingsvrijheid binnen het beleid.

Deze beleidskeuze geeft dus een bepaalde mate van handelingsvrijheid voor de medewerkers, maar geeft wel aan dat iedere keer moet worden gekeken naar het aankleedkussen of ontsmetting nodig is en daar gaat het om. Maar tegelijkertijd sluit dit fouten niet uit, want vergissen is menselijk.

Een medewerker mag dus fouten maken en zich vergissen, dat doet niets af aan de intentie van het opgestelde beleid en het zoveel mogelijk waarborgen van de veiligheid en gezondheid van de op te vangen kinderen. Als de inspanning maar zoveel als mogelijk is gericht op het conform het pedagogisch beleidsplan handelen.

Niet de regel regeert maar de praktijk op basis van inschatting, kennis en ervaring. Dat er beleid is opgesteld dat is een wettelijk vereiste, maar het beleid dient in de praktijk flexibel te kunnen worden gevolgd, waarbij het doel: de inspanning om zoveel als mogelijk te handelen conform het pedagogisch beleidsplan, eerste prioriteit is (dat is de praktijk) en niet de strikte letter van een geschreven regel, want zoveel als mogelijk handelen conform het pedagogisch beleidsplan kan op velerlei manieren, ook als hier omtrent het handelen niets is opgeschreven. Als de medewerker maar kan uitleggen waarom er niet conform is gehandeld. Hierbij worden alle oorzaken als relevant aangemerkt. Wij gaan uit van de goede trouw en goede intentie van de medewerkers terzake.

De oorzaak van deze beleidskeuze in het pedagogisch beleidsplan is ingegeven door de rigide houding van de wetgever, maar nog veel meer door de rigide houding van de toezichthouder en gemeente waarbij het handhavingsbeleid boven alles lijkt te zijn verheven en een werkwijze door de houder naar de geest van de wet niet wordt erkend, maar telkens wordt gesanctioneerd, waarbij de menselijke kant van het werk geen waardering krijgt. Daar zijn wij helemaal klaar mee. Wij doen ons best om verantwoorde kinderopvang te waarborgen, ieder dag weer en doen dit zoveel als mogelijk conform het pedagogisch beleidsplan.

Daar moet door de toezichthouders naar gekeken worden en niet het controleren of er precies volgens een bepaald regeltje wordt gehandeld, want het is mensenwerk; vandaar dit voorbehoud.

Heeft u naar aanleiding van het lezen van dit pedagogisch beleidsplan vragen en/of opmerkingen?
Laat het ons alstublieft weten; ons team staat graag voor u klaar!

Bijlage 1:

Ontwikkelingsgebieden

1. De motorische ontwikkeling
2. De zintuiglijke ontwikkeling
3. De cognitieve ontwikkeling
4. De taalontwikkeling
5. De sociaal emotionele ontwikkeling
6. De ontwikkeling van de zelfstandigheid
7. De spelontwikkeling
8. De creatieve ontwikkeling

INLEIDING

De ontwikkeling van een kind is een wonderlijk gebeuren. Ineens ontdekt een ouder of een pedagogisch medewerkster dat een kind iets kan dat het de dag ervoor nog niet kon. De ontwikkeling verloopt voor elk kind verschillend. De één ontwikkelt zich snel, de ander iets langzamer.

Om goed aan te kunnen sluiten op het ontwikkelingsniveau van een kind, moet de pedagogisch medewerkster goed in de gaten houden op welk niveau een kind functioneert. Hiertoe moet zij observeren en eventuele achterstanden of voorsprongen signaleren, zodat zij hierop in kan spelen.

Het is moeilijk om de ontwikkeling van een kind exact onder te verdelen in verschillende ontwikkelingsgebieden, omdat alle gebieden erg nauw met elkaar verweven zijn. Voordat een kind bijvoorbeeld via taal aan kan geven dat 'een ding op wielen dat kan rijden' een 'auto' heet, moet het zover zijn in de verstandelijke ontwikkeling dat het zaken kan benoemen. Alle gebieden hangen met elkaar samen en beïnvloeden elkaar.

In deze bijlage wordt elk ontwikkelingsgebied apart beschreven. De genoemde voorbeelden van ontwikkelingsstimulering bij elk gebied kunnen soms onder meerdere ontwikkelingsgebieden genoemd worden. Elke activiteit die een kind doet, stimuleert namelijk meestal verschillende ontwikkelingsgebieden. Ook hierbij komt de verwevenheid van alle gebieden nog eens duidelijk naar voren. De ritmische/muzikale ontwikkeling staat niet beschreven. Deze komt o.a. aan bod bij de taalontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

In de volgende hoofdstukken komen de volgende ontwikkelingsgebieden aan bod:

- Hoofdstuk 1: De motorische ontwikkeling – pagina 42;
- Hoofdstuk 2: De zintuiglijke ontwikkeling – pagina 44;
- Hoofdstuk 3: De cognitieve ontwikkeling (en het omgevingsbewustzijn) – pagina 45;
- Hoofdstuk 4: De taalontwikkeling – pagina 46;
- Hoofdstuk 5: De sociaal-emotionele ontwikkeling – pagina 49;
- Hoofdstuk 6: De ontwikkeling van de zelfstandigheid – pagina 50;
- Hoofdstuk 7: De spelontwikkeling – pagina 52;
- Hoofdstuk 8: De creatieve ontwikkeling – pagina 54.

Per ontwikkelingsgebied wordt eerst kort aangegeven wat ermee bedoeld wordt; vervolgens wordt het doel beschreven en tot slot worden per groep voorbeelden genoemd van stimulerende activiteiten.

HOOFDSTUK 1: Motorische ontwikkeling

Onder motoriek verstaan we: het bewegen van de mens. We maken onderscheid tussen de grove en fijne motoriek, ook wel de grote en de kleine motoriek genoemd.

Onder **grote** motoriek verstaan we de gebaren en bewegingen met behulp van spieren en spiergroepen dichtbij de romp, zoals: lopen, zwaaien, zitten, rollen, kruipen, bukken, traplopen, fietsen en duikelen. Onder **fijne** motoriek verstaan we de kleine bewegingen die met handen en vingers worden gemaakt zoals: het vasthouden van een potlood, het leggen van een puzzel, kralen rijgen, knopen dichtdoen en het sturen van een tekenstift over papier.

Van alle ontwikkelingen die kinderen de eerste twee jaar doormaken is deze toenemende lichaamsbeheersing de meest duidelijke. Zijn kinderen als prille baby's motorisch totaal ongecontroleerd, na twee jaar kunnen ze in principe gaan en staan waar ze willen.

Het leren beheersen van de spieren verloopt in een vaste volgorde. De spieren die het dichtst bij de hersenen liggen zijn het eerst onder controle: de halsspieren en daarna de schouderspieren.

Baby's kunnen zich dan liggend op de buik oprichten. De spierbeheersing breidt zich langzamerhand uit over het hele lichaam, waarbij de onderste spieren het laatst aan bod zijn. Pas op ongeveer zesjarige leeftijd is een kind in staat om op één been te staan. Voor alle genoemde en te noemen tijdstippen geldt het volgende: het gaat om een gemiddelde, sommige kinderen zijn wat vlotter, andere wat trager.

Hoofddoel

Het kind leert de lichamelijke bewegingsfuncties beheersen.

1.1 Babygroep

De grote motoriek loopt steeds een stap voor op de fijne motoriek, die ermee in verband staat. Baby's steken eerst hun armen uit naar een rammelaar, pas later kunnen ze die gericht pakken. Een eerste mijlpaal is het opheffen van de kind van de grond. Bij de meeste baby's zie je dat gebeuren als ze ongeveer één maand oud zijn. Met twee maanden wordt ook de borst erbij opgericht, de baby steunt daarbij op de armpjes. Als een kind circa drie maanden is graait hij/zij naar een speeltje dat boven zijn wieg hangt, maar grijpt mis. Met vijf maanden krijgt hij/zij het speeltje te pakken. Rond deze tijd oefent de baby ook met draaien van zijn rug op zijn zij. De baby kan nu geen seconde onbewaakt op een aankleedtafel liggen, want dan is de kans groot dat hij/zij ervan afrolt.

Dan komt de fase dat ze de hoogte in willen en vooruit. Met zeven maanden zitten de meeste baby's, maar dit is zitten veelal met behulp van een volwassene. Kinderen zitten uit zichzelf meestal tussen de acht en elf maanden. Een kind dat uit zichzelf kan zitten, kan tegen die tijd in een kinderstoel worden geplaatst. Pogingen tot staan komen meestal voor tussen de tien en dertien maanden. De meeste baby's kruipen tussen de negen en twaalf maanden en lopen zelfstandig tussen de twaalf en achttien maanden.

De ontwikkeling van bewegen is niet beperkt tot de voortbeweging, de grote motoriek. Minstens zo belangrijk is de ontwikkeling van de fijne motoriek, de handigheid. De manier waarop baby's een speeltje vastgrijpen verandert in het eerste jaar. Wat grotere voorwerpen proberen ze eerst met de handpalm te pakken, vervolgens met alle vijf vingers en daarna krijgt de duim een eigen rol. Het vastpakken en manipuleren van voorwerpen zijn voorlopers van motorische vaardigheden, zoals knippen, tekenen en later het schrijven.

Voorbeelden van het stimuleren van de motorische ontwikkeling:

- De pedagogisch medewerkster legt het speelmateriaal van een jonge baby rondom het hoofd van het kind. Ze geeft niet standaard materiaal in de hand van de baby. De baby wordt uitgenodigd om zelf iets te pakken met zijn handen.
- de pedagogisch medewerkster lokt een baby uit tot kruipen door het aanbieden van aantrekkelijk speelmateriaal. Zij plaatst het speelmateriaal net buiten het bereik van de baby, zodat hij/zij moeite moet doen om het speelmateriaal te bereiken

1.2 Dreumesgroep

Het zich leren voortbewegen brengt een kind in een geheel nieuwe fase. Dreumesen worden hierdoor steeds zelfstandiger. Ze hebben ineens veel meer ruimte tot hun beschikking. Voorwerpen die ze eerder alleen vanuit de verte konden bekijken, komen nu binnen hun bereik. De grotere bewegingsvrijheid geeft de dreumes de gelegenheid om steeds verder van hun verzorgers vandaan op avontuur uit te gaan. Als de dreumes steeds steviger loopt is er de mogelijkheid de voortbeweging te versnellen en krijgen ze belangstelling voor bijvoorbeeld de driewieler.

Bij de dreumes zijn de bewegingen trefzekerder en gericht dan bij een baby, al worden ze nog wel vanuit de schouders(s) gestuurd. Het echte 'priegelwerk' is nog moeilijk, aangezien hier de allerkleinste spieren voor nodig zijn. Een dreumes kan bijvoorbeeld al wel een lepel pakken, maar nog niet recht vasthouden om zonder knoeien te eten.

Voorbeelden van het stimuleren van de motorische ontwikkeling:

- Het aanbieden van loopfietsen en groot en klein speelmateriaal.
- De pedagogisch medewerkster geeft een jonge dreumes zelf ook een lepel terwijl ze hem te eten geeft.
- In de groep zijn diverse materialen die de groot-en klein-motorische ontwikkeling stimuleren, zoals bijvoorbeeld leesboekjes (een dreumes ontdekt zelf bladzijden van de kartonnen boekjes om te slaan) of grote blokken (een dreumes ontdekt zelf dat je hiermee een toren kunt bouwen).

1.3 Peutergroep

Bij peuters komen er steeds meer variaties in bewegingen, zoals bijvoorbeeld: springen, een koprol maken, of klimmen en klauteren op een klimrek. Peuters oefenen zich in het hollen/rennen. Eerst nog met stramme beentjes, maar gaandeweg steeds soepeler. Voor jonge peuters is het nog een heel karwei om een schaar of een potlood te hanteren. De coördinatie met de armbewegingen lukt pas als ze de juiste greep beheersen. Een peuter kan bijvoorbeeld al wel zijn broek aantrekken, maar nog niet de knopen zelf dichtdoen.

Voorbeelden van het stimuleren van de motorische ontwikkeling zijn:

- De pedagogisch medewerkster doet regelmatig bewegingsspelletjes met de peuters. Dit zijn spelletjes waarbij de peuters bijvoorbeeld bewegingen mogen nadoen;
- Kinderen die dat willen, kunnen tekenen, knippen, prikken, schilderen of kralen rijgen etc.
- Kinderen worden gestimuleerd om zichzelf zoveel mogelijk aan- en uit te kleden.

HOOFDSTUK 2: De zintuiglijke ontwikkeling

Het waarnemen van allerlei gegevens uit de ons omringende wereld doen wij door middel van onze zintuigen. Op basis van deze zintuiglijke informatie kan de mens zich aanpassen aan de omstandigheden van de omgeving. Zintuigen zijn organen in ons lichaam die rechtstreeks bij ons waarnemen betrokken zijn. Het zijn als het ware ontvangstcentra die de prikkels uit de omgeving opvangen. We onderscheiden de volgende vijf zintuigen: zien, horen, ruiken, proeven en voelen (de tastzin).

Hoofddoel

Het kind leert op basis van zintuiglijke informatie de wereld kennen en leert deze informatie te gebruiken om zich aan te passen aan de omstandigheden van de omgeving.

2.1 Babygroep

We kunnen zeggen dat een baby helemaal op waarneming is ingesteld. Het waarnemen is de belangrijkste functie van het bewustzijn. Om hem heen is de wereld en vanuit deze omringende wereld komen voortdurend prikkels op hem af: geluiden, geuren, indrukken van warmte en kou, pijn en allerlei beelden (eerst vage indrukken van lichte en donkere vlekken, later scherpere beelden). In het begin reageert een baby op al die zintuiglijke indrukken vooral met afweer. De indrukken doen hem schrikken en bezorgen dikwijls een onlustgevoel: kou, nattigheid, pijn, harde geluiden, scherp licht enzovoort. Naarmate een baby ouder wordt, wordt hij/zij er niet meer zo door overdonderd. De indrukken zijn nu voldoende om zijn zintuigen te scherpen en de zintuigzenuwen te vertakken en te verfijnen. Een omgeving die rijk is aan prikkels maakt een kind actief en eigen activiteit is de motor voor ontwikkeling. Daarom is een stimulerende omgeving, zij het met mate, belangrijk voor kinderen.

Voorbeelden van het stimuleren van de zintuiglijke ontwikkeling:

- Er wordt uitdagend en divers materiaal aangeboden, waarbij gelet wordt op een diversiteit in kleur, geur, geluid, vorm en materiaal. Het kind kan de materialen zien, betasten en in de mond stoppen of proeven. Soms maakt een materiaal geluid als je het beweegt. Materialen kunnen verschillend ruiken. Er wordt specifiek gelet op materialen voor jongere en oudere baby's.
- Tast: Er is een bak vol ballen in de groep die verschillen qua grootte, gewicht, kleur, materiaal en structuur.

2.2 Dreumesgroep

In de dreumesleeftijd bouwt het gebruik van de zintuigen zich verder uit en hebben kinderen de mogelijkheid om nieuwe zintuiglijke ervaringen op te doen. Doordat ze kunnen kruipen en staan, zien ze de wereld vanuit een ander perspectief. Ook op deze leeftijd is het van belang om zorg te dragen voor een prikkelrijke omgeving.

Voorbeeld van het stimuleren van de zintuiglijke ontwikkeling:

- Tijdens het buiten spelen hebben de dreumesen de gelegenheid om ervaringen op te doen met zand of water. Dit prikkelt vooral de tastzintuigen.

2.3 Peutergroep

Ook in de peuterleeftijd blijft het van belang om regelmatig nieuwe zintuiglijke prikkels aan te bieden. Het kind kan op deze wijze de wereld verkennen, ordenen en leren zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Voorbeeld van het stimuleren van de zintuiglijke ontwikkeling:

- De pedagogisch medewerkster heeft een werkje gemaakt waarbij kinderen diverse voorwerpen kunnen sorteren op kleur, afmeting of voorwerp.

Hoofdstuk 3: De cognitieve ontwikkeling

De gedachten van een mens staan, als hij/zij wakker is, eigenlijk nooit stil. Een groot deel bestaat uit ongerichte gedachten, maar steeds wordt dat afgewisseld door iets waar hij/zij gericht over moet nadenken. De ontwikkeling van dit denken, noemen we de cognitieve ontwikkeling.

Bij de cognitieve ontwikkeling gaat het om het kunnen onderscheiden en het herkennen van voorwerpen en eigenschappen en het kunnen leggen van verbanden tussen gebeurtenissen. Later leren kinderen ook te rangschikken naar verschillende kenmerken zoals: grootte, kleur en vorm. Door dingen vast te pakken, te bekijken en te manipuleren, komen ze steeds meer achter de aard van dingen. Door ervaringen die het kind spelenderwijs opdoet, vormt het zich mentale beelden van de werkelijkheid. Het kind wordt zich bewust van zijn omgeving. Het kind doet kennis op van de wereld om hem heen door middel van waarnemingen, voorstellingen en herinneringen.

Daarnaast is het zelfstandig kunnen bedenken van oplossingen voor problemen een belangrijk onderdeel van de cognitieve ontwikkeling. Het denken van het kind ontwikkelt zich doordat het steeds beter leert informatie uit de omgeving te ontvangen, te verwerken en zijn gedrag daarbij aan te passen.

Hoofddoel

Het kind leert probleemoplossend, logisch en abstract te denken en te handelen. Daarnaast kan het kind zich aanpassen aan veranderende situaties, waarbij opgedane ervaringen een lering vormen voor de toekomst.

3.1 Babygroep

Baby's doen hoofdzakelijk kennis op, op grond van waarnemingen. Zo ontdekt hij/zij door honderden herhalingen dat objecten hun eigen visuele, smaak- en tastkenmerken hebben. Hierdoor wordt de baby zich bewust van zijn omgeving. In de eerste maanden heeft een baby geen onderscheid tussen hemzelf en anderen. Omklemt hij/zij een vinger, dat maakt het niet uit van wie die vinger is en springt hij/zij hier precies hetzelfde mee om als met zijn eigen vinger. Door herhalingen ervaart hij/zij dat een aanraking met eigen handen speciale gevoelens oproepen die anders zijn dan gevoelens die hij/zij ervaart wanneer hij/zij objecten aanraakt die zich buiten zijn eigen lichaam bevinden. Gaandeweg leert hij/zij onderscheid maken tussen zichzelf en zijn omgeving.

Voorbeelden van het stimuleren van de cognitieve ontwikkeling:

- de pedagogisch medewerkers benoemen en benadrukken de voorwerpen in de groep (de omgeving van het kind). Bij oudere baby's vraagt de pedagogisch medewerkster: "Waar is de bal?" of "Waar is de klok?", waarbij de baby gestimuleerd wordt deze voorwerpen in de ruimte op te zoeken.
- de pedagogisch medewerkers spelen 'kiekeboe-spelletjes' met een baby, waardoor een baby leert dat een voorwerp blijft bestaan ook al ziet hij/zij het even niet.

3.2 Dreumesgroep

Een dreumes heeft een grote onderzoeksdrang. Hij/zij ontdekt de wereld vanuit een ander gezichtspunt, omdat hij/zij intussen heeft leren kruipen en/of lopen. Naast het kunnen onderscheiden en herkennen van voorwerpen en eigenschappen gaat een dreumes ook steeds meer verbanden leggen tussen gebeurtenissen. Spel en spelmaterialen zijn goede hulpmiddelen om ervaring op te doen.

Voorbeelden van het stimuleren van de cognitieve ontwikkeling:

- De pedagogisch medewerksters attenderen de dreumesen erop dat een jas aan de kapstok hoort. Gaandeweg leert de dreumes de relatie tussen zijn jas en de kapstok.
- De pedagogisch medewerkster leest een boekje voor over de boerderij en laat de dreumesen de verschillende dieren benoemen. Ook laat ze de dreumesen het erbij behorende geluid maken.
- In de groep zijn materialen die de cognitieve ontwikkeling van dreumesen stimuleren, zoals bijvoorbeeld diverse soorten puzzels.

3.3 Peutergroep

De cognitieve mogelijkheden van de peuter worden steeds groter. Het kind leert verbanden te leggen tussen gebeurtenissen. Het leert bijvoorbeeld dat het speelgoed moet zoeken op de plaats waar hij/zij er het laatst mee heeft gespeeld of waar hij/zij het 't laatst heeft gezien. Peuters kunnen beelden vormen in hun hoofd, beoordelen, indelen (honden en katten zijn dieren, kopjes en borden zijn vaatwerk) en dingen op een rij zetten (blokken op grootte rangschikken). Hun geheugen is al goed ontwikkeld en ze kunnen beter met abstracte begrippen overweg, zoals: groot-klein, meer-minder, hetzelfde-anders en kort-lang. De primaire kleuren (rood, geel en blauw) worden zoveel mogelijk spelenderwijs aangeleerd. Voor kinderen die daar aan toe zijn ook de secundaire (groen, paars, oranje) en de overige kleuren. Ook worden vormen aangeboden zoals: cirkel, vierkant, driehoek.

Voorbeelden van het stimuleren van de cognitieve ontwikkeling:

- De pedagogisch medewerkster heeft gezien dat een peuter veel moeite heeft met puzzelen. Ze biedt het kind een puzzel aan en gaat deze samen met het kind maken. Ze vertelt bijvoorbeeld over de eigenschappen van een hoek-puzzelstuk. Ze laat het kind de vorm voelen, zowel in de puzzel als van het puzzelstuk. Ze wijst de peuter op de volgorde hoe een puzzel het gemakkelijkst gemaakt kan worden (eerst de hoekjes, dan de randjes). Het kind werkt vervolgens zelf verder aan de puzzel.
- De pedagogisch medewerkster biedt kinderen begrippen aan zoals: op, onder, naast, boven, achter, vooraan, in, licht-donker, zwaar-licht. Na het aanbieden van een bepaald begrip, kan ze checken of een kind het begrepen heeft.

Hoofdstuk 4: De Taalontwikkeling

De taalontwikkeling valt in principe onder de cognitieve ontwikkeling, maar wij hebben deze toch gesplitst om de taalontwikkeling specifiek te beschrijven. Om goed te kunnen functioneren in onze samenleving, die sterk wordt gedomineerd door gesproken en geschreven taal, is het van groot belang dat mensen kunnen communiceren via taal. De taalontwikkeling is een heel breed veld dat bestaat uit verschillende onderdelen. Het kind moet leren hoe het klanken kan vormen; het moet leren dat taal een symbolische functie heeft. Dit wil zeggen dat het betekenisvol kan praten over iets dat niet aanwezig is en het moet leren dat er een relatie bestaat tussen woorden, waardoor er een bepaalde zinsbouw ontstaat.

Daarnaast moet het kind ook nog leren dat taal een communicatieve en een sociale waarde heeft; dat het door middel van taal een relatie kan onderhouden met anderen. De taalontwikkeling is een behoorlijk complex geheel waardoor, van alle dingen die een klein kind moet leren, het praten wel het meest wonderlijk lijkt.

Volwassenen spelen een belangrijke rol in de taalontwikkeling van kinderen, door met hen te praten, naar hen te luisteren en hen aan te moedigen. Een kind leert praten door mensen in zijn omgeving na te bootsen. Gaandeweg krijgen klanken en woorden voor het kind meer betekenis. Als bijvoorbeeld een pedagogisch medewerkster om een bal vraagt, pakt het kind op een bepaalde leeftijd ook echt de bal of wijst het een bal aan. Dit noemen we **de passieve woordenschat**. Het zijn woorden die een kind wel begrijpt, maar nog niet zelf actief gebruikt. Naarmate een kind ouder wordt, ontwikkelt zich ook de zogenaamde **actieve woordenschat**. Dit zijn woorden die het kind kent en uitspreekt en gebruikt.

Taal maakt bewust denken mogelijk. Het kind leert dat alles in woorden kan worden gezegd, waardoor het ook verbanden kan leggen en inzicht krijgt in de wereld. De taalontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling zijn nauw met elkaar verweven. Taal is een middel om gedachten en gevoelens onder woorden te brengen, waardoor kinderen de blik op de wereld kunnen vergroten. Doordat het kind taal gaat hanteren, krijgt het meer besef van verschijnselen en gebeurtenissen om hem heen.

Hoofddoel

Het kind leert de wereld van gedachten, voorstellingen en begrippen te ordenen en te uiten. Het kind leert dat alles in woorden kan worden gezegd en dat het door middel van taal met anderen kan communiceren.

4.1 Babygroep

Kort na de geboorte beginnen baby's al de eerste geluidjes te maken; ze zijn heel druk bezig met hun stem al is er nog niet echt sprake van spreken. In het allereerste begin horen we vrijwel geen geluid, alleen een vaag gepruttel.

Als de baby ongeveer twee maanden oud is oefent hij/zij het vocaliseren. Hij/zij beweegt tong en lippen en probeert zijn ademhaling te coördineren. En daar draait het allemaal om bij de spraak. Baby's maken alle klanken met de mond die een mens kan maken. In de periode tussen drie en zes maanden gaat het kind steeds meer brabbelen, vaak ook als het alleen is. Er zijn geluidjes te horen als: 'ka, ba, da, ma, en der'. In deze fase gaan kinderen steeds meer zichzelf en anderen nadoen. Ze herhalen veel.

In de volgende fase wordt de interactie steeds meer van belang. Als men nu tegen de baby praat, stopt het met brabbelen en luistert. Hij/zij praat nog niet zelf (**actieve taalvaardigheid**), maar begint wel de betekenis van woorden te begrijpen (**passieve taalvaardigheid**) en reageert daarop. Het passief begrijpen van taal komt in de ontwikkeling van jonge kinderen al heel snel op gang, lang voordat ze zelf kunnen praten.

Voorbeelden van het stimuleren van de taalontwikkeling bij baby's:

- Tijdens het verschonen verwoordt de pedagogisch medewerkster wat ze aan het doen is. Zoals: "Ik ga nu je broek aan doen" of "De sokken horen aan je voeten. Kijk... dit is je voet" of "Nou heb je net lekker gedronken hè? Ik ga je zo op het kleed leggen om te spelen."
- De pedagogisch medewerkster reageert enthousiast op de brabbelgeluidjes van de baby, waardoor hij/zij gestimuleerd wordt in het maken van verschillende klanken en geluiden. De pedagogisch medewerkster reageert door zelf ook geluiden te maken en daagt het kind uit de klanken en geluiden nog eens te maken.

4.2 Dreumesgroep

Gemiddeld rondom de eerste verjaardag verschij/zijnt naast 'mama' het eerste andere woord. Het kind legt duidelijk de relatie tussen dit woord en iets in de omgeving. Het is de eerste stap van de ontdekking van taal als symbool. Omdat aangenomen wordt dat een kind met één woord niet altijd maar één ding wil benoemen, maar in zekere zin een verhaal wil vertellen noemt men deze fase ook wel die van de **één-woord-zinnen**. Met ongeveer anderhalf jaar beginnen de **twee-woord-zinnen**, waarin al een heel scala van uitdrukkingsmogelijkheden zit. De actieve woordenschat wordt steeds groter. Tevens krijgt het kind meer begrip van taal. Het reageert adequaat op wie-, wat- en waar-vragen.

Voorbeelden van het stimuleren van de taalontwikkeling bij dreumesen:

- Er worden boekjes voorgelezen aan de dreumesen, waarbij de pedagogisch medewerkster samen met het kind praat over de plaatjes.
- Een pedagogisch medewerkster zingt samen met de dreumesen liedjes. Deze liedjes worden regelmatig herhaald, zodat ze voor de kinderen herkenbaar zijn.
- De pedagogisch medewerkster benoemt zoveel mogelijk alle handelingen die ze doet. Ze benoemt voorwerpen in de ruimte en benoemt lichaamsdelen van het kind en kledingstukken.

4.3 Peutergroep

Tussen de tweede en vierde verjaardag worden de zinnen die een kind maakt langer. Een kind gaat ook steeds een grotere variatie aan woordsoorten gebruiken. Het kind begint met eenvoudige meervoudsvormen, zoals 'poppen' en 'appels', en werkwoordsvervoegingen te gebruiken. Zinnen bestaan

gemiddeld uit drie tot vijf woorden. De actieve woordenschat bestaat uit negenhonderd tot vijftienhonderd woorden. De meeste klanken kan de peuter al goed uitspreken als ze alleen staan; in combinatie met andere woorden leveren sommige klanken moeilijkheden op. Zoals de s, de r en de l.

Voorbeelden van het stimuleren van de taalontwikkeling bij peuters:

- Regelmatig wordt er tijdens een kringgesprek gepraat over diverse onderwerpen. Ook worden er verhalen en versjes voorgelezen en er wordt veel gezongen.
- De pedagogisch medewerkster benoemt haar handelingen en legt vaak ook uit waarom ze iets doet. "Ik zet het dienblad even daar neer, anders heb jij geen ruimte om te gaan knutselen".
- Kinderen die geïnteresseerd zijn in letters, kunnen materialen kiezen die aan deze interesse tegemoetkomen. Een pedagogisch medewerkster kan een kind een 'letterlesje' geven als het kind dit wil.
- Pedagogisch medewerkers nodigen kinderen zoveel mogelijk uit om taal te gebruiken.

Hoofdstuk 5: Sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen zijn moeilijk van elkaar te scheiden. Immers, sociale situaties en gebruiken roepen emoties op en emoties ontwikkelen zich in contact met anderen. Vandaar dat deze twee aspecten onder één ontwikkelingsgebied vallen.

De sociaal-emotionele ontwikkeling heeft betrekking op de ontwikkeling van het omgaan met anderen en met het omgaan met eigen emoties. Kinderen gaan in toenemende mate zelfstandig deelnemen aan hun omgeving en nemen gewoonten, waarden en normen over van de groep en samenleving waartoe ze behoren. Door te kijken naar en mee te doen met anderen leert een kind zich conformeren aan de heersende normen. Het kind leert allerlei sociale regels kennen. Het ontdekt dat er overal regels voor zijn: voor het eten, voor het plassen, voor het opruimen van je speelgoed.

Je mag niet met je handen in het eten grijpen, maar je eten even proeven met een vinger mag wel; je mag geen boekjes kapot scheuren, maar wel een oude krant. Kinderspel kan deze zogenaamde 'socialisatie' dienen. Een kind dat in zijn spel een volwassen rol speelt, moet zich immers in de betreffende volwassene verplaatsen. Al spelend krijgt een kind de gelegenheid die gedragingen en emoties te oefenen die horen bij de cultuur waarin het leeft. Langzamerhand krijgt een kind in de gaten waaraan het zich allemaal moet houden om zoveel mogelijk onprettige gevoelens te vermijden.

Hoofddoel

Het kind leert omgaan met anderen en zichzelf. Het kan contacten leggen en relaties onderhouden. Het kind maakt zich gewenste gedragingen en sociale regels eigen. Daarnaast leert het zijn gevoelens te hanteren.

5.1 Babygroep

Baby's hebben een sterke binding met hun opvoeders. Ze reageren op mensen en lokken sociale omgang uit door te lachen, geluidjes te maken en te gebaren. Een baby wil graag in de nabijheid van mensen zijn. Hij/zij toont zijn emoties onder andere door middel van huilen, krijsen en lachen.

Voorbeelden van het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling:

- Tijdens het verschonen van de baby maakt de pedagogisch medewerkster contact met het kind door met het kind te praten, te knuffelen en het kind aan het lachen te maken (door geluiden te maken of te lachen);
- Door te reageren op de signalen van een baby leert een kind dat hij/zij op deze manier zijn behoeften kenbaar kan maken en contacten kan leggen.

5.2 Dreumesgroep

Na het eerste levensjaar breiden de sociale contacten van een dreumes zich steeds verder uit. De moeder blijft in de meeste gevallen nog wel de centrale figuur, maar het kind hecht zich ook aan andere volwassenen en daarna aan leeftijdsgenoten. Het contact met andere kinderen neemt toe, maar op de dreumesleeftijd spelen kinderen nog hoofdzakelijk bij en naast elkaar, niet met elkaar. Ze imiteren het gedrag van mensen uit hun directe omgeving en ze nemen allerlei ideeën over.

Voorbeelden van het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling:

- Bij een emotioneel afscheid van de ouder(s) troost de pedagogisch medewerkster het kind, zodat het zich weer vertrouwd en veilig voelt. De pedagogisch medewerkster praat met het kind over zijn gevoelens en benoemt ze voor hem. De gevoelens van het kind worden serieus genomen en gerespecteerd.

- De pedagogisch medewerkster doet spelletjes met de hele groep, zoals: “De bal is voor.....”. Hierbij gooit ze de bal omhoog en roept hierbij de naam van een kind. Het betreffende kind mag de bal ophalen, de andere kinderen moeten op hun beurt wachten. Zo leren kinderen sociale regels.

5.3 Peutergroep

De contacten met andere kinderen worden steeds belangrijker. De peuter doet nu ook mee aan gezelschapsspelletjes, spelletjes waarbij je elkaar nodig hebt. In het spel leert het kind contacten leggen en onderhouden, het leert samenwerken en rekening te houden met wensen en behoeften van anderen. De peuter ervaart ook dat regels thuis anders kunnen zijn dan op het kinderdagverblijf.

De peuter gaat allerlei rollen in het sociale gedrag onderscheiden. Hij/zij speelt op deze leeftijd graag allerlei rollenspelletjes. Het kind kan op deze wijze emoties naspelen en het helpt hem bij het verwerken van zijn gevoelens. Kinderen krijgen vertrouwen in zichzelf en anderen, tonen interesse en leren mee te voelen met anderen.

Een ander aspect van de sociale ontwikkeling is het leren van ‘manieren’. Ze leren onderscheid te maken tussen eerlijkheid en fatsoenlijkheid. Vaak flappen ze er zeer rechtstreeks van alles uit. Een belangrijke fase in de emotionele ontwikkeling is de ‘koppigheidsfase’. In deze fase realiseren kinderen zich onbewust dat ze een op zichzelf staand wezen zijn. Ze gaan hun eigen naam gebruiken en beseffen dat speelgoed of kleding ‘van mij’ is. Kinderen beginnen aanwijzingen van hun opvoeders niet op te volgen en kijken hoe ver ze kunnen gaan. Kinderen stuiten op grenzen die volwassenen aan hen stellen, als ze dingen zelf willen doen. Daar verzetten ze zich tegen, maar tegelijkertijd hebben ze de volwassenen ook hard nodig. Deze tegenstelling roept bij kinderen soms gevoelens van angst en spanning op. Na verloop van tijd gaan kinderen zich meer op andere kinderen richten, ze beschikken over meer zelfbeheersing en leren hun behoeften uit te stellen.

Voorbeelden van het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling:

- Een kind wil graag een werkje doen. Een ander kind is hier mee bezig. Het kind moet wachten totdat het andere kind klaar is.
- Tijdens een kringgesprek wordt aandacht besteed aan verschillende gevoelens. Hier wordt over voorgelezen en vervolgens gepraat. De gevoelens worden benoemd.

Hoofdstuk 6: Ontwikkeling van de zelfstandigheid

Een kind is lang afhankelijk van de verzorging en bescherming van volwassenen, maar het is niet de bedoeling dat het dat blijft. Het moet een zelfstandige volwassene worden die voor zichzelf kan zorgen en zichzelf kan beschermen.

Zelfstandig worden betekent ondermeer: zelf tanden poetsen, zichzelf wassen, zichzelf aankleden, zelf naar de wc gaan en zelf eten en drinken. Deze ontwikkeling is nauw verbonden met de ontwikkeling van de grove en fijne motoriek. Kinderen kunnen pas zelfstandig brood eten als ze in staat zijn om iets vast te pakken, of kunnen pas een sok aantrekken als ze de arm-beencoördinatie beheersen. Al die ontwikkelingen samen maken dat kinderen uiteindelijk zonder directe hulp van volwassenen hun leven kunnen leiden. De drang om het zelf te kunnen, om de eigen vermogens te gebruiken, te onderzoeken hoe de omgeving eruit ziet en wat er te beleven valt, is ieder kind eigen. Dat betekent spelmateriaal en ruimte bieden om de nieuwsgierigheid te bevredigen en tegelijkertijd de grens te stellen bij onderzoek dat gevaar oplevert voor het kind zelf of voor anderen.

Het ene kind is eerder zelfstandig dan het andere. Per kind moet bekeken worden wat het aan kan, zodat de eisen die aan een kind gesteld worden aansluiten bij de mogelijkheden die het heeft. Als het kind ergens aan begint, of iets zelfstandig heeft gedaan is het van belang dat dit gedrag wordt gecompimenteerd als dit nieuw is voor het kind. Zo wordt een kind aangemoedigd om het een volgende keer weer te proberen.

Hoofddoel

Het kind leert voor zichzelf te zorgen en zelfstandig te functioneren met een positief gevoel van eigenwaarde.

6.1 Babygroep

In de babygroep is het moeilijk om aan de zelfstandigheid van de kinderen te werken, omdat kinderen nog erg aangewezen zijn op de hulp van volwassenen. Zij hebben nog niet de mogelijkheden om zelf zorg te dragen voor hun verzorging. In deze periode wordt echter de basis gelegd voor de zelfstandigheid. Deze basis bestaat, naast de ontwikkeling van de lichamelijke capaciteiten, ook uit het bekendmaken van de baby met verzorgende activiteiten. Hiermee bedoelen we dat een baby, naast leren zitten, staan en lopen, leert dat de verzorging een terugkerend ritueel is en een belangrijke plaats inneemt in de dagelijkse activiteiten.

Voorbeelden van het stimuleren van de zelfstandigheidsontwikkeling:

- Een pedagogisch medewerkster is een kind aan het aankleden. Ze nodigt door middel van woorden en een uitnodigende houding (bijvoorbeeld open handen) de baby uit om zijn arm in een rompertje te steken. Op een gegeven moment zal een oudere baby snappen wat de bedoeling is en zal hij/zij echt meehelpen. Herhaling, een rustig tempo en het kind tijd geven om te reageren zijn hierbij heel belangrijk.
- de pedagogisch medewerkers leren /stimuleren de oudste baby's om zelf te drinken uit een flesje en zij leren de baby's zelf brood te eten. Dit doen zij bijvoorbeeld door een stukje brood aan een vork te prikken en dit aan de baby te overhandigen. De baby probeert vervolgens het stukje brood naar zijn mond te brengen (met een vork of met de handen).

6.2 Dreumesgroep

Hoe ouder een kind wordt, hoe meer het de beschikking heeft over de mogelijkheden om zelfstandig te handelen. De dreumes ervaart steeds meer dat zijn eigen gedrag een bepaald effect heeft. Daarnaast beschikt hij/zij over de lichamelijke vermogens om bepaalde handelingen zelfstandig uit te voeren.

Voorbeelden van het stimuleren van de zelfstandigheidsontwikkeling:

- Dreumesen pakken materialen zelf al uit de kast.
- Oudste dreumesen krijgen een gewone plastic beker om uit te drinken. Dreumesen worden gestimuleerd om zelf te eten.
- Als er na het spelen opgeruimd moet worden, nodigt de pedagogisch medewerkster kinderen uit om mee te helpen. Tevens geeft de pedagogisch medewerkster kinderen concrete opdrachten zoals: "Zet deze auto maar in de kast."
- Pedagogisch medewerkers leren/stimuleren dreumesen om zelf hun rits van de jas naar beneden te trekken en hun jas uit te doen. Pedagogisch medewerkers nodigen kinderen eveneens zoveel mogelijk uit om mee te helpen bij het aan- en uitkleden.

6.3 Peutergroep

Kinderen kunnen bijvoorbeeld zelfstandig een boterham eten en drinken over het algemeen zelfstandig uit een (tuit)beker. De pedagogisch medewerkers hebben in deze leeftijdsfase meer mogelijkheden om de zelfstandigheid van de kinderen gericht te stimuleren. Een opgroeiende peuter wil op een gegeven moment alles zelf doen. Hij/zij wil zelf drinken inschenken, zelf zijn handen wassen en protesteert als een ander dit voor hem wil doen.

Enerzijds wil en kan het kind veel dingen zelf, anderzijds kent het zijn eigen mogelijkheden en beperkingen nog niet. De pedagogisch medewerkster zal daarom een omgeving creëren waarin een kind op een veilige manier zoveel mogelijk zelf kan doen.

Kinderen worden in de peuterfase zindelijk. Kinderen geven zelf aan als ze er aan toe zijn om zindelijk te worden. Het zindelijkheidsproces kun je ons inziens niet dwingen. Naarmate kinderen ouder zijn, krijgen ze beheersing over de sluitspieren van de blaas en de darmen. Ze worden zich bewust van hun ontlasting en kunnen dan zindelijk worden.

Voorbeelden voor het stimuleren van de zelfstandigheidsontwikkeling:

- De ruimte is zo ingericht dat peuters zelf materialen kunnen pakken en opbergen.
- De materialen van de kinderen zijn dusdanig dat kinderen hier zelfstandig mee aan de slag kunnen.
- Kinderen trekken zoveel mogelijk zelfstandig hun kleding aan en uit. Peuters trekken zelf hun jas aan en uit. Pedagogisch medewerkers zullen kinderen stimuleren om van moeilijke handelingen deeltappen te verrichten. Een rits van een jas dicht doen is vaak nog erg lastig. De peuter kan vervolgens wel zelf de rits omhoog doen. Kinderen pakken zelf hun jas en hangen deze op.
- De pedagogisch medewerkster houdt in de gaten of kinderen interesse tonen in de wc of het potje. Als dit zo is, zal ze een kind hier iets over vertellen of er een boekje over voorlezen.

Hoofdstuk 7: De spelontwikkeling

Spelen is erg belangrijk in de ontwikkeling van het kind. Met spel worden er diverse situaties en vaardigheden geoefend, zowel op motorisch en cognitief, als op sociaal gebied. Kinderen spelen op veel verschillende manieren. Dit is begrijpelijk, omdat spel de ruimte geeft om je op eigen wijze en naar eigen behoefte tot de wereld te verhouden. Spel is niet los te zien van de ontwikkeling van het kind. Ook in het spel kunnen we een aantal ontwikkelingsfasen onderscheiden die van elkaar verschillen doordat het spel er tijdens iedere fase anders uitziet. We onderscheiden:

1. Spelend bewegen
2. Spelend omgaan met voorwerpen
3. Spelend construeren
4. Fantasie en rollenspelen

7.1 Spelend bewegen (eerste half jaar)

Een jonge baby beweegt voornamelijk zijn handen en voeten. Hij/zij heeft de eerste maanden nog geen spelmateriaal nodig. Zijn eigen lichaam biedt voldoende mogelijkheden om te ontdekken en spelend te bewegen. Een baby doet veel indrukken op waarbij alle zintuigen aangesproken worden. Het spel dat we

de eerste maanden zien bij een baby wordt **sensopathisch spel** genoemd. Dit bestaat uit de woorden voelen en ervaren. Het spel van een baby is in deze periode voornamelijk voelend en ervarend.

7.2 Spelend omgaan met voorwerpen (vanaf 6 maanden)

In deze fase ontdekken kinderen de functies van voorwerpen door ervaringen die ze opdoen met divers spelmateriaal. Door het plezier dat ze ervaren, zullen ze hun handeling gaan herhalen, zoals: voelen, rollen, bouwen, stapelen etc. Een baby die toevallig een geluid uit een rammelaar krijgt, zal op een gegeven moment in de gaten hebben dat hij/zij dit zelf veroorzaakt. Hierna volgt de herhaling en het plezier in de handeling. Al voelend en ervarend wordt het kind steeds actiever en betreft steeds meer voorwerpen bij zijn spel. Alle voorwerpen worden uitgeprobeerd. Het kind ontdekt de wereld. Het kind speelt nog niet lang doelgericht, maar lijkt alles tegelijk te willen ontdekken. Kasten zijn in deze dreumesperiode in een mum van tijd leeggehaald. Voorwerpen die wij kinderen bij Hansje Pansje Kevertje in deze leeftijdsfase ondermeer aanbieden zijn: rammelaars, diverse ballen, bekers, schaaltes etc.

7.3 Spelend construeren (vanaf circa 18 maanden)

In deze periode leren kinderen samenhang te zien tussen spelhandelingen. Ze ontdekken dat bijvoorbeeld verschillende onderdelen van duplo een relatie hebben met elkaar. Dreumesen leren deze samenhang te zien. Kinderen herhalen in deze fase veel en graag en gaan andere mensen imiteren. Vormenkubussen en puzzels vinden kinderen erg leuk in deze leeftijd. Maar ook verzamelen dreumesen graag voorwerpen in mandjes, tassen en bakken. Ze hebben oog voor details en verzamelen bij voorkeur dezelfde voorwerpen, bijvoorbeeld kunststofdieren of bekers. De nadruk ligt in deze periode nog steeds op het verder ontdekken van de wereld; alleen lijken de handelingen doelgerichter. De dreumes vindt het heerlijk om motorisch bezig te zijn.

7.4 Fantasie- en rollenspelen (vanaf 2,5 jaar)

Rond de leeftijd van 2,5 jaar gaat de fantasie een steeds grotere rol spelen in het leven van het kind. Het kind speelt in zijn spel na wat hij/zij heeft leren kennen. Een kind pakt de telefoon en brabbelt erin, zoals het zijn ouders heeft horen en zien doen. In zekere zin is dit nog pure imitatie van wat het in het echt heeft leren kennen. Gaandeweg gaat echter de fantasie steeds meer meespelen.

Drie stoelen op een rij is een trein, het vloerkleed is een boot enzovoort. Door de werkelijkheid op deze manier na te bootsen, leert een kind zichzelf kennen in een bepaalde rol zoals die van ouder die de kinderen verzorgt. In zijn eigen wereld doet het ervaringen op en leert het allerlei vaardigheden die het later als volwassene ook nodig zal hebben. Imitatie is hierbij een vorm van leergedrag.

Door gebruik te maken van de fantasie doet het kind ervaringen op en kan het ervaringen verwerken.

Een kind kan een aantal motieven hebben om te fantaseren, zoals:

- het gebruiken van de fantasie omdat een kind het gewoon leuk vindt om zich in te leven in een andere rol;
- het gebruiken van de fantasie om zichzelf gerust te stellen, het kind roept bijvoorbeeld het beeld van moeder op;
- het gebruiken van de fantasie om een vage angst concreet te maken, bijvoorbeeld: "Er ligt een krokodil onder mijn bed";
- het gebruiken van de fantasie om een onmogelijke wens een beetje te vervullen, bijvoorbeeld een denkbeeldige vader creëren op het moment dat deze er niet is.
- het gebruiken van de fantasie om een emotioneel probleem te verwerken, bijvoorbeeld "begravenisje" spelen als opa is overleden.

Hoofdstuk 8: De creatieve ontwikkeling

De creatieve ontwikkeling wordt vooral gestimuleerd vanaf de dreumesleeftijd. Het stimuleren van de creativiteit wordt vooral gedaan door het kind te laten experimenteren met diverse materialen en technieken. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt met klei, verf, deeg, zand en water. Bij de dreumesen gebeurt dit incidenteel. Deze manier van experimenteren is belangrijk omdat een kind wordt aangemoedigd om nieuwe ervaringen op te doen, te exploreren en dingen op een wijze te doen die voor hem bevredigend is. Daarnaast leert het kind spelenderwijs om te gaan met onder meer vormen en kleuren.

Door de creativiteit te stimuleren, krijgen kinderen de kans hun talenten volledig te verkennen, ontplooien en benutten. Alle werkstukken, die door de kinderen worden geproduceerd, worden met respect behandeld. Er bestaat immers geen 'verkeerde' manier om een schilderij te schilderen. Te veel aanwijzingen en suggesties kunnen de creativiteit van het kind afremmen. **Het is belangrijk dat het werkstuk een product van het kind zelf wordt.** Het belangrijkste is dat het kind plezier heeft in zijn handelingen. Het kind moet niet gedwongen worden om iets te doen. Alleen op deze manier kan een kind expressief bezig zijn en kan het zich uiten via het werken met de materialen. Een andere manier van creatief bezig zijn is het omgaan met dans en muziek.

Tijdens het creatief bezig zijn, moeten kinderen niet te veel worden afgeleid door de noodzaak hun werkplek netjes te houden. Rommel moet geaccepteerd worden. De kinderen kiezen zelf een plaats, waarbij in de gaten dient te worden gehouden dat ieder kind voldoende werkruimte heeft.

We kunnen niet genoeg benadrukken dat het bij creatief handelen vooral gaat om het plezier in het werken met materialen en technieken. **We werken procesgericht en niet productgericht!** Het gaat immers niet om het eindproduct, maar om het handelen en verkennen van materialen en eigen mogelijkheden.

Hoofddoel

Het kind leert nieuwe combinaties te maken van voorstellingen, waarnemingen en herinneringsbeelden. Daarnaast leert het kind nieuwe materialen en technieken kennen en leert zich expressief te uiten door middel van de diverse technieken.

In de onderstaande praktische uitwerking van dit ontwikkelingsgebied noemen wij alleen voorbeelden van creatieve stimulering in de dreumesgroep en de peutergroep. Wij laten de babygroep bewust buiten beschouwing, omdat het daadwerkelijk creatief bezig zijn met materialen pas op latere leeftijd op gang komt als het kind de beschikking heeft over meer motorische vaardigheden.

8.1 Dreumesgroep

De fijne motoriek is op de dreumesleeftijd nog volop in ontwikkeling. Hierdoor beschikt het kind nog niet over alle mogelijkheden om klein-motorische handelingen te verrichten. Daarnaast is het voor de dreumes ook nog moeilijk om zich lang te concentreren op één activiteit. De pedagogisch medewerkers bieden de kinderen enkele materialen aan waarmee kinderen kunnen experimenteren.

Voorbeelden van het stimuleren van de creatieve ontwikkeling:

- De pedagogisch medewerkster biedt (oudere) dreumesen af en toe wasco, scheerschuim, klei of verf aan. De pedagogisch medewerkster zit wel bij de kinderen zodat kinderen de materialen niet in hun mond doen.

- De pedagogisch medewerkster geeft kinderen de mogelijkheid om buiten of binnen met zand en/of water te experimenteren. De zandbak en de zand/watertafel zijn hier voorbeelden van.

8.2 Peutergroep

Op de peuterleeftijd beschikt het kind over meer motorische mogelijkheden, waardoor het kind activiteiten kan uitvoeren waarbij een beroep wordt gedaan op de fijne motoriek. Tevens kan de peuter zich iets langer concentreren op één activiteit dan een dreumes. De materiaalmogelijkheden worden intensiever verkend en het kind kan andere technieken aanleren die meer een beroep doen op de fijne motoriek. Kinderen experimenteren zoveel mogelijk vrij met diverse materialen en technieken.

Voorbeelden van het stimuleren van de creatieve ontwikkeling:

- De pedagogisch medewerkster heeft een voorbeeldwerkje gemaakt. Het materiaal ligt klaar. Kinderen die dit willen, kunnen op eigen wijze ook dit werkje maken.
- De pedagogisch medewerkster laat een cd horen met hierop dansmuziek. De peuters worden vervolgens uitgenodigd te dansen en bewegen op de muziek. Zij worden vrij gelaten in de manier waarop ze willen bewegen. Ook kan ze een vorm aanbieden waarbij zij of een kind een beweging voordoet waarna de kinderen dit nadoen.
- Voorbeelden van creatieve technieken waarmee peuters kunnen werken bij Hansje Pansje Kevertje zijn:

- Tekenen met potloden of wasco	- Kleien
- Schilderen/verven	- Plakken
- Vingerverven	- Knippen
- Scheuren	- Krijten
- Verven met water op een bord	- Prikken